

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Zuzana Daňková

Virtuální a reálné přátelství v době sociálních sítí

Olomouc 2018

vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené pramenů a literatury.

V Olomouci dne

Děkuji paní Mgr. Pavle Vyhnákové, Ph.D. za spolupráci, podporu a cenné rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

Děkuji učitelům a studentům středních škol, v nichž jsem prováděla výzkum pro tuto práci.

OBSAH

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Dospívání	8
1.1 Obecná charakteristika období dospívání	9
1.2 Vývojové změny	10
1.2.1 Fyzické změny	10
1.2.2 Psychické změny	12
1.2.3 Sociální změny	13
2 Vztahy a socializace jedinců v období dospívání	14
2.1 Socializace dospívajících	15
2.1.1 Vytváření vlastní identity	16
2.1.2 Činitelé socializace	17
2.2 Budování mezilidských vztahů v období dospívání	21
2.3 Přátelství	22
2.3.1 Přátelství mužů proti přátelství žen	23
2.3.2 Přátelství v období dospívání	23
2.3.3 Virtuální přátelství	24
3 Sociální síť	25
3.1 Rozvoj a charakteristika sociálních sítí	25
3.2 Rozdělení sociálních sítí	27
3.2.1 Charakteristika nejznámějších sociálních sítí	27
4 Problémy sociálních sítí	30
4.1 Kyberšikana	31
4.2 Kybergrooming	31
4.3 Stalking a kyberstalking	31
4.4 Sexting	31

4. 5 Problémy spojené s virtuálním světem	32
5. České děti a Facebook.....	34
II. EMPIRICKÁ ČÁST	38
6 Empirické šetření.....	39
6. 1 Výzkumný cíl	39
6. 2 Metoda výzkumu	39
6. 3 Výzkumný soubor.....	40
6. 4 Průběh výzkumu	40
6. 5 Způsob zpracování dat.....	40
6. 6 Výsledky dotazníkového šetření a interpretace dat	40
6. 7 Vyhodnocení a shrnutí výzkumného šetření	56
ZÁVĚR.....	60
SEZNAM ZKRATEK.....	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

Sociální sítě se postupem času stávají obrovským fenoménem. Virtuální svět je stále více navštěvován mladými, dospívajícími lidmi. Většina dospívajících jedinců si v dnešní době nedokáže představit ani den bez připojení k online komunitám. Internet, který zprostředkovává možnost připojení se na sociální síť, se stal nedílnou součástí skoro každé domácnosti. Díky možnosti vyjádřit se skrze sociální sítě, aniž by jedince druhá osoba mohla nějak výrazně ohrozit (např. vysmívat se do obličeje), se uživatel může cítit neohrožený a sebevědomější, než v reálném světě. Ovšem i tyto oblíbené „nereálné“ světy mají své nedokonalosti a negativa. Sociální sítě jsou otevřenou branou k našemu soukromí. V některých případech uživatelé sdílí soukromé informace, aniž by si uvědomovali následná rizika. Mnoho mladých osob se seznamuje prostřednictvím sociálních sítí s novými lidmi nebo navazuje vztahy s již známými osobami.

Zmíněný fakt, že skoro všichni mladí lidé používají sociální sítě, mě vedl k vybrání si tématu, které se zabývá sociálními sítěmi a dospívajícími jedinci. Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat navazování a udržování přátelství na Facebooku u adolescentů. Dílčím cílem bakalářské práce, v teoretické rovině, je popsat problematiku dospívání, socializace a sociálních sítí. Praktická část je zaměřena na oblast Facebooku a je uskutečňována formou dotazníku, jehož cílovou skupinou jsou jedinci středoškolského věku. Naplněné cíle bakalářské práce přinesou zajímavé informace, díky kterým si každý může udělat svůj pohled na dnešní dospívající jedince, kteří používají sociální síť Facebook.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část obsahuje pět kapitol. V první kapitole přiblížíme vývojové období dospívání a popíšeme změny, ke kterým v období dochází. V druhé kapitole popíšeme proces socializace a vytváření vztahů u jedinců v období dospívání. Vysvětlíme zde proces vytváření vlastní identity a problematiku o přátelství, jak reálném, tak virtuálním. V další kapitole uvedeme základní informace o sociálních sítích, jejich rozdělení a obecnou charakteristiku nejznámějších z nich. V předposlední kapitole objasníme možná rizika, která jsou spojená se sociálními sítěmi. V poslední kapitole uvedeme výzkum pod názvem „České děti a Facebook“, který zkoumal podobné problémy, které se týkají sociální sítí Facebook.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Dospívání

Člověk ve svém životě prochází několika vývojovými obdobími. Etapou, ve které se uskutečňuje mnoha významným změn, je období dospívání. V následující kapitole je popsána obecná charakteristika zmíněného vývojového období. Následně jsou vysvětleny vývojové změny, konkrétně fyzické, psychické a sociální, které jsou typické pro jedince procházející období dospívání.

Období dospívání je z pohledu autorů vývojové psychologie pojímáno odlišně. Někteří autoři dělí dospívání podle věku do různých fází, která nesou odlišný název. Ve své práci budu používat označení od Langmeira, který toto období rozděluje do dvou fází, pubescence (11 – 15 let) a adolescence (15 – 20 let). Ve výzkumné části práce je věnována pozornost pouze adolescentům, tedy jedincům od 15 do 20 let. Mnozí autoři období popisují jako celek, ve kterém dochází k mnoha významným změnám, proto je v teoretické části popisováno celé období dospívání, tedy jak pubescence, tak adolescence. Není snadné od sebe fáze zcela oddělit, neboť změny u jedinců probíhají individuálně, mnohdy v odlišném věku.

Jedince od 15 do 25 let lze označit pojmem mládež. Jedná se o sociální skupinu, ve které jedinci již neplní dětské role, avšak jim nejsou přiznány role dospělého člověka. Mládež má své charakteristické způsoby myšlení a také chování, normy, vzorce a hodnoty. (Mareš, 2003, s. 125)

Období dospívání tvoří dle Vágnerové přechodnou fázi mezi období dětství a dospělosti, zároveň však zahrnuje jednu dekádu našeho života a to konkrétně od 10 let do 20 let. V tomto období dochází k celkové proměně osobnosti, a to nejen v oblasti somatické, ale i psychické a sociální. Změny, které nastanou, jsou často primárně podmíněny biologicky. Ale velký význam mají i psychické a sociální faktory, které tyto biologické faktory ovlivňují. To, jakým způsobem bude dospívání probíhat, závisí na určitých kulturních a společenských podmínkách. Dospívání je důležitou etapou životního cyklu, pro kterou jsou typické určité znaky a má svůj objektivní i subjektivní význam. (Vágnerová, 2012, s. 367)

Langmeier vymezuje období dospívání, jako životní úsek, který je ohraničený určitými známkami. Na jedné straně konkrétně pohlavním zráním (objevení prvních pohlavních znaků), zrychlením růstu a na druhé straně dovršením pohlavní zralosti a dokončení tělesného růstu. (Langmeier, 2006, s. 142)

Čačka dospívání charakterizuje jako: „*přechod od nesamostatnosti k samostatnosti, od závislosti na dospělých k nezávislosti, od neodpovědnosti k morální zodpovědnosti, od konzumace společenských produktů a hodnot k její tvorbě.*“ (Čačka, 2000, s. 222)

Mládí je přípravou na budoucí povolání, převzetí rolí spojené s dospělostí, odpoutávání se od primární rodiny a hledání nového žebříčku hodnot. (Jandourek, 2007, s. 160)

1.1 Obecná charakteristika období dospívání

Vágnerová dělí dospívání na dvě fáze, na ranou adolescenci a pozdní adolescenci. Raná adolescence označuje prvních pět let dospívání a probíhá mezi 11. – 15. rokem života. V této fázi dochází zejména ke změně v tělesném dospívání, což je nejvíce nápadná změna, spojená s pohlavním dozráváním, tzv. pubertou. Pozdní adolescence probíhá od 15 do 20 let. Fáze je velice významná mnoha změnami a to v oblasti psychické a sociální. Vstup do pozdní adolescence je z biologického pohledu vymezen pohlavním zráním. (Vágnerová, 2012, s. 369 – 370)

Langmeier rozlišuje dospívání podobně, a to na období pubescence a adolescence. Období, které probíhá nejdříve tzv. pubescenci, rozděluje na fázi prepuberty a vlastní puberty. Prepuberta začíná objevením se prvních pohlavních znaků a končí u dívek mezi 11. – 13. rokem, u chlapců začíná o 1 – 2 roky později. Vlastní puberta nastupuje po dokončení prepuberty a trvá po dosažení reprodukčních schopností. Druhým obdobím, je období adolescence, která probíhá od 15 – 20 let. Pro toto období je typická reprodukční zralost a dokončování tělesného růstu. Adolescentovi se také mění postavení ve společnosti z důvodu přechodu ze základní školy do učebního oboru či na střední školu. (Langmeier, 2006, s. 143)

Pubescence je dle Říčana obdobím první lásky, zároveň je to období pro jedince nejzajímavější a také nejvíce dramatické. Adolescenci nazývá jako období, kdy je dospívající na vrcholu mládí. Jedinec je v této době z fyzického a duševního pohledu nejsvěžeji a nejbystřejší. Adolescent si musí najít místo ve světě, vyznat se sám v sobě, vyzkoušet si, co vše vydrží a připravit se na budoucí uplatnění, proto je toto období pro dospívajícího také těžké a plné rozporů. (Říčan, 2014, s. 169, 191)

1.2 Vývojové změny

V období dospívání probíhá mnoho změn. Jde o změny fyzické, psychické a sociální. Tyto změny jsou na sobě do jisté míry závislé a probíhají současně. Ovšem jejich závislost i souběžnost není úplná. To, v jakém bude dospívající sociálním postavení a jak budou probíhat psychické změny, je ovlivněno mnoha jinými faktory. Změny, které se týkají pohlavního zrání, jsou ovlivňovány přímým či nepřímým vlivem. Přímým vlivem působí změny na nervové pochody a nervový systém. Nepřímo je to tím, že mladý pozoruje změny na svém těle, všímá si jiného chování dospělých vůči své osobě a touží mít ve společnosti dospělejší postavení. Ovšem může na tyto nepřímé změny reagovat i nejistotou, někdy až úzkostí. V období dospívání hrají důležitou roli i faktory ekonomické, sociální a kulturní, které jsou stejně významné jako výchovný styl rodičů, učitelů a dalších osob důležitých pro dospívajícího. U mnoha jedinců probíhají významnější pubertální změny, což znamená, že dochází k rozporu mezi změnami tělesnými, psychickými a sociálními. U dospívajících, kteří nevykazují žádné změny v pohlavním zrání, dochází k vyspělejšímu myšlení a začínají být kritičtí vůči druhým i vůči sobě, což je charakteristické pro fázi dospívání. Naopak jiní jedinci, u kterých již viditelně začalo pohlavní dozrávání, jsou emočně, intelektuálně a sociálně stále ještě dětinští. (Langmeier, 2006, s. 142 – 143)

1.2.1 Fyzické změny

To, jak se dospívající mění z tělesného pohledu, je významným signálem v období dospívání. Vnější vzhled je součástí identity, proto jeho změna bývá prožívána velmi silně. Viditelná změna zevnějšku může v některých případech způsobit pocit nebezpečí celistvosti vlastní osobnosti a také vést ke ztrátě sebejistoty. Závislost na představě

o abstraktivě dospělejšího vzhledu, na vyspělosti psychiky jedince a sociálních reakcí, které jsou změnami doprovázeny, má subjektivní význam a jsou spojené s tělesnou proměnou. Pubescent může být pyšný na změnu svého těla, ale také může pociťovat stud, záleží na mnoha okolnostech. Přijetí změněné identity a orientace ve změnách fyzického schématu, je proces, který trvá určitou dobu.

Tělesný vzhled je pro ostatní jedince první informací, kterou o dalším jedinci získá. Jedinec je v kontaktu s osobami, které reagují změnou chování, z důvodu proměny jeho těla. Dospělí a vrstevníci reagují na změny velmi rozmanitě. Jednají hlavně podle toho, jak jsou pro jejich osobu změny významné a jaké asociace navozuje. Reakce sociálního okolí na proměny těla dospívajícího ovlivňuje jeho sebepojetí. (Vágnerová, 2012, s. 373 – 374)

Puberta bývá také nazývána obdobím druhé vytáhlosti, ve které probíhají bouřlivé změny.

V tomto období dítě naroste o 20% své celkové výšky, konkrétně o 9 až 14 cm za rok. Tento rychlý růst způsobuje zhoršenou koordinaci pohybů dospívajícího a také snadnou unavitelnost. Nástupem puberty dochází k rozvoji sekundárních pohlavních znaků, což ovlivňují hormonální změny, které v tomto období probíhají.

Vývoj prsů a pubického ochlupení u dívek jsou prvním signálem nástupu puberty. Když se objeví tyto první znaky, dospívání nabývá rychlosti a maxima dosahuje kolem 12. roku. Růst začíná zpomalovat od nástupu první menstruace, kdy dívky dosáhnou 95% konečné výšky dospělých. Dívky mají na svém těle vyšší podíl tuku než muži, který se v tomto období ukládá především na břicho, stehnech a hýždích.

Puberta u opačného pohlaví nastupuje mezi 11. – 12. rokem. U chlapců dochází k růstu hrtanových chrupavek, a tím se mění rozměr štěrbiny hlasivek, proto dochází ke změně hloubky a barvy hlasu, tzv. mutaci, ev. mutování.

Na konci tohoto období jsou chlapci vyšší asi o 12 cm, než je tomu u dívek. Mezi pohlavími se mění stavba těla, jeho proporce, ale také se zvyšuje výkonnost, koordinace a fyzická odolnost. Fyzický vzhled tvoří mentální představu jedince o vlastním těle, jak se v něm cítí, způsob, jak ho vnímá, jak o něm přemýšlí a jaký má k němu vztah. (Thorová, 2015 s. 424 – 425)

1.2.2 Psychické změny

Silné emoční proměny, které probíhají u dospívajících zejména v pubertě, jsou charakteristikou celého období dospívání. Mění se prožívání a její intenzita. Také dochází ke změnám v oblasti intenzity výrazu a kvality emocí. V pubertě jsou dospívající více emočně labilní, protože u nich došlo k mnoha tělesným změnám. U jedinců, v důsledku těchto změn, dochází k výbuchu emocí, které jsou silně střídající a špatně ovladatelné. Často tyto výbuchy přecházejí do deprese či apatie. Dospívající prožívá emoce, které doposud neznal, a jsou pro něj obtížně srozumitelné. Emoce prožívá velmi silně a hluboce, nové emoce a jejich intenzitu se snaží pochopit, zabývá se svými stavy a snaží se je vysvětlit. To, jak chápal předešlé emoce, se v tomto období rozpadá. Pro toto období je typické to, že si jedinec více všímá svého vzhledu, nových změn na svém těle, a proto jsou různé nedostatky nebo odchylky intenzivněji prožívány a uvědomovány. Případnými nedostatky se jedinec trápí a může se cítit méněcenně. Složitý vývoj, který se týká pohledu dospívajícího na svou osobu, je často doprovázen sníženým sebehodnocením, pochybnostmi o sobě samém a pocitu nejistoty. (Slaměník, 2011, s. 74 – 75)

V následující fázi, adolescenci, se emoce zklidňují a jedinec je má pod kontrolou. Také je schopen umírnit jejich výraz, aby byly v souladu se společností a jejími požadavky. V tomto období jedinec prožívá silné a zároveň hluboké city lásky i zklamání, pokud nejsou naplněny. Dospívající, s ohledem na sociální pravidla, je schopen v různých vztazích vyjádřit různé emoce. Sebepojetí v předešlém období prošlo mnoha otřesy a v tomto období dochází k jeho ustálení. Adolescentovi se díky kognitivnímu vývoji rozšiřuje pohled na svět, usiluje o svůj vlastní výklad a roli v něm. (Slaměník, 2011, s. 74 – 75)

Dle Vágnerové jsou dospívající méně otevřeni druhým lidem z hlediska citů, které prožívají a nejsou ochotni je s nimi sdílet. Proto je nechuť vyjadřovat své city navenek typická pro toto období. Svě city nedávají najevo a to zejména po prožití negativních pocitů smutku, ponížení nebo trapnosti. V tom, co prožívají, se často sami nevyznají, neumí pocity popsat a obávají se následného výsměchu a nepochopení. (Vágnerová, 2012, s. 391)

1. 2. 3 Sociální změny

Období dospívání lze ze sociálního hlediska nazvat obdobím osamostatňování, kdy jedinec získává nezávislost na rodině. V této době jsou také důležité vrstevnické vztahy a mnoho činností, které dospívající provádí a uskutečňuje je mimo rodinu. Právě vztahy s vrstevníky vzniká tzv. „kultura mladých“, která je protikladem světu dospělých. Tato kultura má své vlastní symboly, jako je např. oblečení a také svoji vlastní řeč. Mladý dospělý člověk, který je nezávislý na druhých, je výsledkem období dospívání. Samostatnost jedince, můžeme spatřit v jeho ekonomickém a osobním ohledu. Dospívající má plány do budoucna a zároveň založil vlastní domácnost. Ovšem v některých případech může dojít k tomu, že jsou sice mladí lidé dospělí na základě věku, svých dosavadních zkušeností nebo dosaženého vzdělání, ale jsou stále ekonomicky závislí na rodičích. Tato situace není snadná jak pro rodiče, tak i pro děti, které chtějí být považovány za osoby dospělé. (Kern, 2006, s. 162 – 163)

Mladý člověk nedokáže nahlížet na různé situace z pohledu rodiče, zejména proto, že mu v období dospívání chybí různé životní zkušenosti. Z tohoto důvodu dospívající reagují vyhraněným způsobem, v některých případech až extrémně. Tím, že se nedokáží ovládat jako dospělý, v případě, kdy pocítují bezmocnost nebo frustraci, jsou náchylní k různému stupni slovních provokací, vulgarismů či agresivitě. Dospívající zkouší sebeovládání rodičů a jejich schopnosti a to proto, aby si vybojoval nové hranice své vlastní nezávislosti. Právě toto vymezení se proti rodičům mu dodává pocit sebevědomí a získává ve vztahu s rodiči dílčí moc. (Thorová, 2015, s. 418 – 419)

2 Vztahy a socializace jedinců v období dospívání

Výzkumná část práce je zaměřená na navazování a udržování vztahů dospívajících, proto je v následující kapitole blíže popsán proces socializace a vytváření vztahů u jedinců v období dospívání. Konkrétně je věnován prostor pro vysvětlení procesu vytváření vlastní identity a jsou zde uvedeny socializační činitelé, např. rodina, vrstevnická skupina či škola, které hrají významnou roli v tomto procesu. Další část kapitoly se věnuje tomu, jak si jedinci budují mezilidské vztahy v období dospívání. V poslední části této kapitoly je uvedena problematika o přátelství, jak reálném, tak virtuálním.

Socializace je proces, který vyjadřuje vrůstání jedince do společnosti, kdy si jedinec osvojuje kulturní normy a pravidla dané společnosti. Také přijímá soubor názorů, postojů a hodnot s cílem stát se plnohodnotnou součástí společnosti. (Hewstone, Stroebe, 2006, s. 79)

Mezilidské vztahy jsou charakteristické tím, že jsou alespoň dva jedinci v kontaktu a vzájemně na sebe působí. Toto působení zanechává v jejich osobě stopu v podobě příjemného či nepříjemného dojmu. To, jak na jedince působí druhá osoba, souvisí s tím, zda je jedinec ochotný se s ním dále setkávat. Čím častěji a déle na sebe jedinci působí, tím více se mohou ovlivňovat. Pojem vztah, vyjadřuje již stanovenou vazbu mezi dvěma lidmi, která má své typické vlastnosti a svou minulost. Vzájemné působení časově ohraničuje sociální událost, která může proběhnout jak mezi cizími, náhodně se setkanými lidmi, tak i v trvajícím vztahu. Vztahy lze dělit na povrchní a těsné. Povrchní vztahy se vyznačují většinou náhodným setkáním. Lidé spolu komunikují zcela nezávisle a další setkání neplánují. Povrchní vztahy jsou také označovány, jako vztahy pouhé známosti, kdy jedinci jsou na druhé osobě zcela nezávislí. Oproti tomu, těsné vztahy např. manželství, přátelství či rodinné vztahy, jsou typické vzájemnou odpovědností, důvěrou a péčí o druhou osobu. (Slaměník, 2011, s. 99)

2. 1 Socializace dospívajících

Vágnerová ve své knize dělí socializace do dvou etap, socializaci probíhající v rané adolescenci a následně socializaci probíhající v pozdní adolescenci. V rané adolescenci změnu sociálního postavení jedince ve společnosti ovlivňuje ukončení povinné školní docházky, následná volba dalšího vzdělávání a také obdržení občanského průkazu ve věku 15 let. Dospívající již neplní povinnou školní docházku, ale posunuje se na vyšší úroveň. Volbu dalšího povolání volí do jisté míry svobodně, nebo má alespoň právo o jeho dalším vzdělávání spolurozhodovat. Jedinci si mnohdy neuvědomují důležitost správného rozhodnutí a nepřikládají tomu velký význam. Volba povolání ovlivňuje školní prospěch a preference individuální či rodinné. V této fázi se mění vztahy s lidmi a to zejména s dospělými a vrstevníky. Jedinec odmítá autoritu, jako je např. rodič či učitel. Chová se k nim kriticky a jejich nadřazenost uzná jen tehdy, kdy ji považuje za zaslouženou. Názory a rozhodnutí dospělých nepřijímá se samozřejmostí, jak tomu bylo v mladším věku, ale diskutuje o nich. Zmíněné dohadování s autoritou je typickým znakem dospívání, avšak jedinec na autoritu neútočí, aby ji zničil, ale aby se autoritou stal on sám. Dospívající jsou také kritičtí ke svým vrstevníkům, avšak dochází k tomu méně, než ke kritice dospělého člověka. Jedinci zpochybňují i svou osobu. Nicméně se snaží své pocity skrýt, především před autoritou. Domnívají se, že by dospělí mohli jeho nedostatky využít a obrátit proti jeho osobě. Pozdní adolescence je fází přechodu do dospělosti a z toho vyplývají typické znaky socializace v tomto období. Jedinec je více akceptován jako dospělý člověk a zároveň se od něho očekává, že se bude chovat zodpovědně a způsobem přijatelným pro chování dospělého jedince. Ve věku 18 let je adolescent zletilý a může vykonávat právní úkony. Smí se sám rozhodovat, uzavírat manželství a připravuje se na profesní dráhu. Mnohdy svou pozici považuje za přechodnou, z důvodu vyčleňování si vlastního postavení ve společnosti, v kolektivu. (Vágnerová, 2012, s. 395 – 397)

2. 1. 1 Vytváření vlastní identity

Dle Thorové, je období dospívání důležité také z hlediska osobní identity. Dochází k vyspělejšímu formování. Jedinec má hluboký pocit své vlastní identity. Dospívající si klade otázky typu „kdo jsem, kam směřuji a proč jsem na světě.“ Vztah s okolním světem vyjadřuje určitým světonázorem a životním stylem. (Thorová, 2015, s. 429)

To, jak se v období dospívání vytváří vlastní identita, bývá označováno jako individuace. Tento proces má podle Josselsonové (1980) čtyři fáze, které Vágnerová (2012, s. 461 – 463) popsala ve své knize:

- První fází je **fáze diference**. V této fázi si dospívající více uvědomuje změny na svém těle a mají pro něho větší význam. Také se neztotožňuje se svými rodiči a nechce být jako oni, naopak se chce odlišit od svých dřívějších autorit a vzorů.
- Druhá fáze tohoto procesu je **experimentace**. Jedinci experimentují se svou emancipací. Častěji se váží k vrstevníkům a nechtějí být dospělým podřízeni, jako tomu bylo dříve. Myslí si, že vše znají a zvládnou, tudíž nechtějí poradit do starších a nepřijímají žádná varování. V budoucí perspektivě řeší jen nejbližší události a volbu dalšího směřování považují většinou jako zbytečné obtěžování.
- Dále následuje **fáze postupné stabilizace**, kdy se mezi dospívajícími a rodiči stabilizují vzájemné vztahy. Stabilizace a vyrovnanost vztahů je známkou toho, že se dospívající do určité míry osamostatnil a je schopný chovat se a uvažovat zralejším způsobem.
- Poslední fází je **fáze psychického osamostatnění**. Jedinec si vytvoří určitou podobu vlastní identity, má jedinečnou osobnost skoro dospělého člověka a zároveň jsou uchovány dřívější vazby. Tato identita reguluje jeho budoucí směřování, momentální chování a prožívání a dává jeho životu určitý smysl a řád. (Vágnerová, 2012, s. 461– 463)

Říčan říká, že hledání vlastní identity spočívá hlavně v tom, že člověk poznává sám sebe. Dospívající ve svém těle nalézají nové vlastnosti, vzniklé právě v období dospívání. Jedinec si také uvědomuje vlastnosti, o kterých dříve nepřemýšlel a kterých si dříve nevšímal. Z důvodu hledání vlastní identity dochází často k experimentování, které se často projevuje tím, že dospívající střídá různé druhy sportů, koníčků a zájmů. Také experimentuje v sexuálním životě, s náboženstvím nebo i s jógou. (Říčan, 2014, s. 221)

Dle Langmeiera úspěšná individuace znamená, že jedinec dosáhne psychické diferenciaci a psychické nezávislosti. **Psychická diferenciaci** znamená, že je schopen vnímat sám sebe, po psychické stránce odlišného od rodičů a vrstevníků, uvědomuje si své chyby, přijímá případné omezení a je schopen nést za svá rozhodnutí zodpovědnost. **Psychická nezávislost** je charakteristická tím, že dospívající vnímá sám sebe jako schopného jednat nezávisle na ostatních bez toho, aby cítil vinu. (Langmeier, 2006, s. 161)

2. 1. 2 Činitelé socializace

Mezi hlavní činitelé procesu socializace patří jednotlivci, skupiny a organizace, které mají vliv na jedince a jeho chování. Nejvýznamnější etapy socializace probíhají v malých skupinách, kde se členové setkávají „tváří v tvář“. Tyto skupiny jedinci poskytují všeobecné vzorce chování, zvyky a pravidla. Jsou zprostředkovávány jak v myšlení a představách, tak i v jeho jednání. Tito zmínění činitelé mají vliv na to, jak se člověk vyvíjí s použitím trestů a odměn. Také mají vliv na to, jak si člověk osvojí sociální vzorce a role. Jak dítě roste, své obsahy nabité zkušenostmi s rodiči či vrstevníky potlačuje nebo vyřazuje. Následně je ovlivňováno vzory z každodenního života, z televizních programů a také např. z knih. (Jedlička a kol., 2015, s. 34)

Dalším významným činitelem v procesu socializace je tzv. **referenční skupina**. Jedinci touží stát se členem skupiny. Pokud jedinec neví, jak se má chovat či co si má myslet, referenční skupina je pro něj orientující a řídící. Tyto skupiny mají normativní funkci, protože jednotlivce svými vzory, hodnotami, pravidly jednání a chování ovlivňují. Referenční skupiny mohou být buď pozitivní, k nim by se rád v budoucnu člověk připojil, ale i negativní, k nimž by nechtěl patřit. (Jedlička a kol., 2015, s. 34)

Význam rodiny v procesu socializace

Rodina je důležitou a hlavní součástí společnosti. Uspokojuje potřeby svých členů v oblasti komunikace, lásky a jistoty. Vytváří předpoklady pro získávání krátkodobých a dlouhodobých cílů, uskutečňování životní cesty a objevení smyslu života. (Rozsypalová, 2003, s. 148)

Rodina poskytuje svým jedincům uspokojování základních biologických potřeb, zajišťuje pozitivní podmínky pro rozvoj a zrání dítěte a také ho připravuje na přijetí rolí a vzorců jednání. (Jedlička a kol., 2015, s. 35)

Langmeier ve své knize uvádí, že základní citovou jistotu dítěti poskytuje právě rodina. Dítě se zde cítí bezpečně, uchyluje se k ní v případě ohrožení nebo bolesti. Emancipace, tedy osamostatňování se od rodiny, je základním předpokladem pro úspěšné zrání osobnosti. Tento proces probíhá snáze, když má dítě s rodiči hlubší, jistější a méně konfliktní vztah. Ovšem i v optimálních podmínkách může dojít k nesnadnému uvolňování jedince z pout rodiny. Někteří rodiče dítě nechtějí ztratit a tím brání jeho osamostatnění. Naopak jsou i rodiče, kteří své potomky nutí k předčasné samostatnosti, avšak dítě není plně rozvinuté a schopné této nezávislosti. U dospívajících, kterým se nepovede odloučit od rodiny, a jsou na rodičích stále velmi závislí a tudíž nejsou schopni z části přemístit své vazby na vrstevníky, často dochází k různým obtížím. Tyto obtíže si nedovede okolí vysvětlit. Jedinec může svou lásku k rodičům obrátit v nenávisť a jeho úcta k nim se změní v pohrdání. Svě nepřiměřené chování, dospívající nedovede vysvětlit a vinu svaluje na nepochopitelné jednání a chování rodičů. Jiní adolescenti mají strach ze ztráty rodičů a z toho důvodu se staví pasivně k navazování nových vztahů. Zcela jiný způsob volí ti, kteří se uzavírají do svého vlastního světa, do nadměrného denního snění a fantazie. Představují si nereálný svět nebo si libují v pocitu ublíženosti a utrpení. Existují i jedinci, kteří se staví ke svým vrstevníkům až skepticky, odsuzují jejich módu, radosti i starosti. Všechny uvedené způsoby se v průběhu dospívání prolínají, projevují na určitou dobu a pomáhají jedincům následně nalézt vlastní úspěšnou cestu. (Langmeier, 2006, s. 153)

Jedinci, o které se jejich rodiče starali zejména jen po materiální stránce a nejevili o ně bližší zájem, se od rodiny v období dospívání odpoutávají, odtrhují definitivně. K rodičům nemají žádný vztah, tudíž respektování jejich autority pro ně nemá žádný důvod. U dospívajících, kteří mají zkušenost s fyzickými útoky, mířené ze strany rodičů, se jim již dokáží ubránit, vzhledem své dostatečné fyzické vyspělosti. Tyto děti mnohdy nemají zábrany ve svém chování, v mnoha případech se dopouští patologického chování např. krádeží. (Vágnerová, 2004, s. 789)

Důležitost vrstevnické skupiny

Skupiny vrstevníků jsou utvářeny již od raného dětství. Zásadní význam mají však v období pubescence a adolescence. Dospívající se snaží osamostatnit od rodiny a přiklání se k vrstevníkům, kamarádům a přátelům. (Jedlička a kol., 2015, s. 40)

Dospívající hledají někoho blízkého s podobnými či stejnými názory, hodnotami a zájmy, proto jsou pro dospívající důležité vrstevnické skupiny. V těchto skupinách nacházejí pochopení a místo, kam mohou přesouvat část svých citových vazeb. Nově založené vztahy vznikají záměrně. Jsou zakládány na vzájemné podpoře druhých, jejich porozumění a důvěře. Nově vzniklé vztahy jsou důležité i z důvodu svěřování se svými pocity a problémy. Ve vrstevnické skupině nalézají jistotu či v mnoha případech i odpovědi na nejintimnější otázky života. (Slaměník, 2011, s. 75)

Vrstevnické skupiny navštěvují místa, která jsou pro jedince oblíbená např. cukrárny, bistra, diskotéky nebo sportovní stadiony. Pro dospívající je důležité, že tato místa navštěvují se svými vrstevníky a ne s rodiči. Místa, která navštěvují, jsou označována za jejich teritoria, do nichž by podle dospívajících neměli mít přístup ostatní generace. (Vágnerová, 2012, s. 396)

Vrstevníky v období adolescence spojuje tzv. druhé období vzdoru. Vzdor se projevuje tím, že jedinci zkouší, co si můžou dovolit k autoritě, se kterou nejsou schopni vycházet a nejsou ochotni se jim svěřovat. Zjišťují, jaké chování jsou vychovatelé či rodiče ochotni tolerovat. Vrstevníci a vztahy mezi nimi tvoří subkulturu, která odděluje mládež před světem dospělých. V případě problémů dospívajících např. ohledně otázek smyslu

života, právě vrstevnická skupina nabízí poskytnutí pomoci a možnosti při jejich řešení. (Jedlička a kol., 2015, s. 40 – 41)

Význam školy v procesu socializace

Cotterell (2007) in Krejčová (2011) mluví o tom, že čím jsou dospívající starší, tím více času tráví plněním školních povinností. Pro jedince je toto období zdrojem spousty životních změn. Na rozhraní rané a pozdní adolescence, řada z nich přechází ze základní na střední školy. Musí se vypořádat se spoustou změn, které se týkají nového prostředí, nových spolužáků a učitelů. Také jsou na ně kladeny vyšší nároky z hlediska školních povinností. V neznámém prostředí si budují nové vztahy s vrstevníky a ti studenti, kteří jsou v době školní docházky ubytováni v domovech mládeže, si vytváří nové zázemí a seznamují se s novým, často neznámým městem. Všechny zmíněné životní změny, se kterými se dospívající musí vypořádat, souvisejí s řadou očekávaných obav. Studenti mají strach z chování budoucích spolužáků a také se obávají přístupu učitelů. Velkému tlaku jsou vystaveni ve věci prospěchu a zvládnání náročnějších požadavků. Ztráta přátel z předešlého vzdělávání a strach o získání nových má také vliv na úspěšné zvládnání dalšího, tedy středoškolského vzdělávání. (Krejčová, 2011, s. 29)

Důležitým úkolem v období dospívání, konkrétně kolem 18. roku, je volba povolání. Řada jedinců nemá vyhraněný názor (co by chtěli v budoucnosti dělat, čím by se chtěli živit...). Tato nevyhraněnost souvisí s tím, že dospívající nemá zcela rozvinuté schopnosti a je ještě částečně závislý na ostatních lidech, zejm. rodičích. Rodiče mají často jiný názor než samotný dospívající a z toho důvodu dochází mezi nimi ke střetům. Mladí buď volí zcela podle přání rodičů, nebo se částečně podvolí tlaku, který je na ně kladem z vnějšího prostředí. I když má mladý člověk nějaké sny a přání, není zcela zájmově vyhraněný, proto se podvolí názoru ostatních, kteří ho ovlivňují. Rozhodnutí o volbě povolání je obtížnější u chlapců než u dívek, z důvodu vyššího tlaku na profesionální orientaci. Chlapci by měli volit takové povolání, aby byli v budoucnu ekonomicky nezávislí. U dívek se spíše předpokládá plnění mateřské a partnerské role. (Šimíčková-Čížková, 2010, s. 130)

2. 2 Budování mezilidských vztahů v období dospívání

Langmeier uvádí, že adolescenti, kteří se postupem času osamostatní od rodiny, navazují další vztahy a to zejména s vrstevníky přibližně stejného věku. Nově získané vztahy jedinci poskytují jistotu, kterou postupem času ztrácí odpoutáním se od rodičů a dávají mu možnost připravit se na trvalejší emoční vztahy v následující etapě, tedy v dospělosti. Rozšiřování vztahů probíhá v jednotlivých stupních, které následují zákonitě po sobě. Stupně nenastupují u všech dospívajících stejně a v mnoha případech dochází k jejich vzájemnému překrývání.

Následující uvedená postupnost není pravidlem. Různí jedinci dosahují jednotlivých stupňů v odlišném věku. Postupnost je ovlivněna osobností člověka, rodinnou a společností. (Langmeier, 2006, s. 154 – 155)

Jednotlivé stupně Langmeier dělí do pěti fází a etap:

- I. Skupinová izosexuální fáze – probíhá v období puberty a je vysvětlována tím, že si v tomto období jedinci vytváří skupiny složené ze členů stejného pohlaví. Tyto skupiny vznikly již dříve, ale v období dospívání se stávají ucelenější a organizovanější. Jednotlivci jednoho pohlaví se aktivně brání přijetí člena opačného pohlaví. Děti jsou spojovány společnými zájmy a také potřebou sdružovat se. Skupina je důležitým socializačním činitelem. Skupiny mohou působit na své členy jak kladně, tak i záporně.
- II. Individuální izosexuální fáze – postupem času, ve vlastní pubertě, mají jedinci skupin potřebu intimnější vztahu, kterou však jedinci skupina neuspokojuje. Z toho důvodu začíná touha po důvěrnějším emočním vztahu ke konkrétnímu příteli či přítelkyni. Potřebují mít někoho, komu se svěří a s kým budou sdílet nejsoukromější vzájemné pocity a osobní zkušenosti. Jejich vztah je tvořen jen jimi, a tudíž mají osoby v této fázi větší možnost probrat různé problémy s blízkou osobou. Přátelství, tvořené dvěma lidmi, je zcela jiné, než kamarádství v početnější skupině. Členové se nemusí podvolovat normám skupiny a každý má svou vlastní cenu.

- III. Přejídná etapa – v pubertě začíná růst zájem o druhé pohlaví. Z počátku je tento zájem tápavý, jedinci mají strach a vykazují pocity nejistoty. V této etapě je již překonané tabu na opačné pohlaví, ale přesto je jedinec, zajímající se o druhé pohlaví, vystaven posměchu od ostatních vrstevníků. Různé posměšky či vtípkování je obyčejně známkou závisti. Z tohoto důvodu chlapci i dívky většinou zůstávají ve své skupině a své pocity projevují „ na dálku“ např. pokřikem. Případné zážitky s opačným pohlavím, dospívající zveličuje a v mnoha případech si je vymýšlí.
- IV. Heterosexuální fáze polygamní – na přelomu puberty a adolescence dochází k tzv. prvním láskám mezi jedince opačného pohlaví. U někoho nastupují dříve, u někoho později. Vztahy jsou více vážné, ale jsou poněkud proměnlivé a vzniklé náhodně. Prvek, který zpočátku převládá v těchto vztazích, je ujištění se o své vlastní přitažlivosti a ceně. Setkání, která vzniknou náhodně či předem domluvené schůzky, dávají možnost jedincům získávat zkušenosti s opačným pohlavím. Chlapci se při setkání s dívkou chlubí svou silou a odvahou. Naopak dívky chtějí být obdivovány svým vzhledem, půvabem či oblíbeností ve skupině. Z počátku spolu jedinci flirtují, koketují a později dochází k sexuálnímu sblížení, které přináší nové silné zážitky.
- V. Etapa zamilovanosti – vztah jedince k opačnému pohlaví, se může postupem času ustálit a vyústit v hlubokou vázanost k druhé osobě. Jednotlivci jsou ve vzájemné oddanosti, která je založena na shodných nebo doplňujících se rysech osobnosti. K první zamilovanosti dochází většinou v období adolescence nebo na začátku dospělosti. Osoby tvoří trvalejší erotický vztah a plánují společné manželství a založení rodiny. (Langmeier, 2006, s. 154 – 155)

2. 3 Přátelství

Přátelství je těsný vztah mezi jedinci stejného nebo opačného pohlaví. Tento vztah není orientovaný sexuálně. Oboustranná vazba mezi jedinci se vyhraňuje sympatií, která přechází ve vztah „mít někoho rád“. Přátelství přináší osobám potěšení ze společně strávených aktivit. Jedinci musí do tohoto vztahu investovat čas, který společně tráví s blízkou osobou. Pro jedince, kteří jsou osamělí, nemají partnera a nejsou v manželství,

právě přátelství poskytuje oporu, pomoc a porozumění. Avšak přátelské vztahy trvají i mezi osobami, které jsou zároveň v manželství či v partnerském vztahu a plní často i stejné funkce. Osoby si sdělují mnohdy intimní informace, které nesdělí samotnému partnerovi. V mnoha případech může přátelství trvat celý život, avšak záleží na věku a zájmu, který jedince spojuje. (Slaměnik, 2011, s. 106 – 107)

Někteří lidé se do sebe na první pohled zamilují, jiní se nejdříve přátelí a poté se intimně sblíží. Další partneři se setkají přes internet v tzv. chatroomech nebo si dohodnout schůzku přes inzerát. (Willerton, 2012, s. 54)

2. 3. 1 Přátelství mužů proti přátelství žen

Fehr (2004) hovoří o tom, že přátelský vztah mezi jedinci stejného pohlaví, je důležitým zdrojem intimity. Ženy i muži od toho vztahu také zároveň intimitu očekávají. Ženy v tomto vztahu tráví více času konverzací s přítelem, sdělují si prožité zážitky a vzájemně se podporují. Muži se často zaměřují na společné aktivity. Konverzují o různých sportovních tématech, stavu politiky ve světě či o tématech z pracovní sféry. Z uvedeného tvrzení vyplývá, že přátelství mezi ženami je více intimnější, než je tomu u přátelství druhého pohlaví. Jiné názory říkají, že intimita v přátelství mezi stejným pohlavím je stejná, jako přátelství mezi ženami a muži. Avšak je zde podstatné to, co se považuje za intimitu. U žen dochází k vyššímu odhalování osobních informací, zatímco muži preferují společné aktivity. (Slaměnik, 2011, s. 107)

2. 3. 2 Přátelství v období dospívání

Vágnerová uvádí, že v období dospívání jsou přátelské vztahy velice důležité. Jedinci potřebují mít někoho, s kým budou mít možnost sdílet své pocity a názory. Tento vztah mezi dospívajícími členy také poskytuje prostor pro důvěru druhé osobě. Touha po vztahu s blízkým přítelem, která obsahuje důvěru, se objevuje okolo 11 – 12 let, tedy na počátku puberty. Díky blízkému vztahu jedinec poznává nejen druhého člověka, ale také sám sebe, svou osobnost. Přátelství poskytuje jednotlivcům oporu při zvládání

jednotlivých problémů. V období adolescence může jít o potřebu podělit se o svůj problém uspokojit vztah partnerský.

Dospívající si vybírá přitele podle toho, zda má s ním něco společného. S takovým člověkem si více rozumí a vztah s ním mu přináší větší uspokojení. To, zda si mezi sebou důvěřují, ovlivňují vzájemné zkušenosti např. ze školy či z podobných zájmů. Přátelství s někým, kdo má jiné hodnoty a zájmy, nemá pro dospívajícího příliš velký význam. Nelze říci, že by mu nebyl ochotný porozumět a chápat jeho názory a hodnoty, ale vztah s ním by mu nepřinesl žádné uspokojení. Nemohl by se s ním podělit o své zážitky, protože by jim druhý jedinec nepřikládal žádnou důležitost.

Přátelství mezi dospívajícími jedinci podpoje sociální dovednosti. Ve vztahu se nesdílejí pouze pozitivní zkušenosti a zážitky, nýbrž i problémy. Dospívající se snaží svému příteli pomoci v obtížných situacích. Jsou ochotni poskytnout radu a chovají se k nim nezištně. Za svou pomoc nic neočekávají. Mnohdy se pro druhého vzdají něčeho osobně důležitého. Tato podpora blízkého může přinášet větší pocit uspokojení, než chování sobecké, které směřuje pouze k jeho vlastní osobě. (Vágnerová, 2012, s. 431 – 433)

2. 3. 3 Virtuální přátelství

Termín „přítel“ je v tomto smyslu zavádějící. Osoby, které jsou na sociálních sítích označovány jako „přátelé“, jsou podstatně vzdáleny od reálného přátelství. Profesor Oxford Univerzity Robin Dunbar, v knize Eckertové (2013), uvádí, že mozek člověka dokáže zachytit zhruba 130 osob, se kterými je jedinec schopen udržovat přátelské vztahy. Jsou to ti přátelé, se kterými udržuje vzájemné vazby. Když se zvětší počet přátel na tzv. Dunbarovo číslo, tedy nad 130 osob, nejedná se o pravé přátelství. (Eckertová, 2013, s. 106)

Zakládání nových vztahů a komunikace skrze sociální sítě, se stalo pro mnoho lidí důležitější, než vztahy s přáteli a komunikace s nimi v běžném, reálném světě. Sociální sítě nabízejí svým uživatelům stále větší možnosti spřátelit se s novými lidmi. Nabízejí také nové komunikační možnosti, díky kterým uživatelé poznávají jak druhé, tak i sami sebe. (Eckertová, 2013, s. 126)

3 Sociální síť

Jelikož se výzkumná část práce zabývá sociální sítí Facebook, je na místě si blíže přiblížit oblast sociálních sítí. V kapitole je popsán jejich rozvoj a základní informace. Následně je uvedeno jejich základní rozdělení a charakteristika nejznámějšími sociálních sítí.

Kopecký definuje sociální síť, jako internetové projekty, které jsou orientovány na sdílení informací o různých uživateli. Sociální síť jsou zároveň zaměřeny také na sdílení a jiných soukromých údajů a umožňují vytvářet sociální vztahy mezi různými uživateli navzájem. Vztahy navazují pomocí chatu, hraní online her nebo pomocí diskuzních a komunikačních skupin. Uživatelé, jsou na sociálních sítích prezentováni prostřednictvím tzv. profilů. (Kopecký, 2009. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222>)

Sociální síť jsou internetové služby, které jsou specifické a zaměřené zejména na získávání nových vztahů s ostatními uživateli internetu. Tyto síť jsou zaměřeny různými směry, a to univerzálně nebo jsou cílené např. profesně. (Kopecký, 2015, str. 3. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/1103-czech-children-facebook-research-report-2015>)

3. 1 Rozvoj a charakteristika sociálních sítí

Rozvoj sociálních sítí lze zaznamenat již v 90 letech minulého století, konkrétně v USA. Sloužily zejména ke komunikaci mezi studenty. Již v tomto období se objevovaly stránky, jejichž součástí byly profily a skupiny přátel. Sociální síť, pocházející z Ameriky, se staly základem pro vytvoření těch dnešních, což je Facebook, LinkedIn a další.

V dnešní době jsou sociální síť skutečně významným fenoménem. Účet na současných sociálních sítích, si mohou založit téměř všichni, avšak stále polovina uživatelů jsou studenti. Sociální síť mají milióny členů z celého světa. Konkrétně v ČR, kvůli češtině, je nejpoužívanější sociální sítí Facebook. (Kulhánková, 2010, s. 9)

Kopecký uvádí, že hranice mezi tím, co je a není sociální sít', jsou velmi nejasné, avšak sociální sítě mají společné vlastnosti, díky kterým je lze určit. Konkrétní vlastnosti jsou následující:

- to, co bude tvořit obsah sítě, si určují sami uživatelé
- sociální sít' svým uživatelům umožňuje vytvářet sociální vztahy (uživatelům je poskytnuta možnost spojovat se svými přáteli apod.)
- uživatelé sami o sobě zveřejňují soukromé a citlivé informace, které se stávají obsahem sociálních sítí
- podpora sociálních sítí při sdílení informací, a to jednoduchým způsobem

Sociální sítě mají své kladné i záporné póly. Mezi pozitiva bychom mohli zařadit možnost navazovat vztahy s ostatními lidmi a překonat izolovanost od společnosti. Sociální sítě jsou mnohdy zdrojem poučení, zábavy a dávají prostor pro realizaci reklamy s přesným cílem na určitou skupinu lidí. Ovšem negativa převládají nad pozitivy z důvodu velkého množství citlivých údajů, které mohou být zneužitelné. Skrze sociální sítě v mnoha případech probíhá např. kyberšikana, sexuální útoky cílené na děti, kyberstalking a další. Mezi další negativa patří tzv. automatické tagování, které lze vysvětlit, jako automatické označování fotografií. Prostřednictvím sociálních sítí jsou lidé vystavováni majetkovým podvodům. Únik jejich soukromých informací je často terčem internetových útoků.

I když většina sociálních sítí má kontrolní mechanismus, který má za úkol chránit uživatele např. tím, že je sociální sít' zpřístupněna až od určitého věku, přesto lze tyto mechanismy v mnoha případech obejít uvedením vyššího věku. Z tohoto důvodu dochází k tomu, že si profily na sociálních sítí zakládají i děti, které nedosáhly požadovaného věku (např. v případě sítě Facebook 13ti let). (Kopecký, 2015, s. 3 – 4. Dostupné na <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/1103-czech-children-facebook-research-report-2015>)

3. 2 Rozdělení sociálních sítí

Sociální sítě lze rozdělit do různých kategorií, podle toho, jakou oblastí se zabývají. Zde je uveden základní přehled sociálních sítí, které jsou nejznámější. Jednotlivé oblasti jsou následující:

- sociální život a sdílení – Facebook, Google+, Twitter a MySpace
- kariéra a firmy – LinkedIn a Behance
- fotografie – Pinterest, Instagram, Flickr a 500px
- video – YouTube, Vimeo, Qwiki, Stream.cz
- hudba – Last.fm, Spoti.fy, Bandzone, Soundcloud, MySpace, Xplaylist
- geolokační sociální sítě – Foursquare, Yelp, Tripadvisor
- filmy – IMDB, CSFD

(Dostupné na: <http://facebook-profilny.czech-this.com/socialni-site/>)

3. 2. 1 Charakteristika nejznámějších sociálních sítí

Facebook

Jednou z nejznámějších sociálních sítí je Facebook, jehož základ tvoří široké množství uživatelů. Zmíněná sociální síť je ve společnosti rozšířená natolik, že je vhodné položit si otázku, z jakého důvodu se lidé na sociální síť přihlašují a co tam vlastně dělají. Locke (in Pospíšilová, 2016, str. 11) hovoří o tom, že sociální síť Facebook pochází z prvotního názvu thefacebook.com. Jeden z hlavních zakladatelů, této velmi populární sítě, je Mark Zuckerberg, který ji založil v roce 2003 na Univerzitě Harvard. (Pospíšilová, 2016, s. 10 - 11)

Zakladatelé, studenti Harvardské Univerzity, tuto sociální síť vytvořili ze seznamu studentů a z ročenek. Založili ji zejména proto, aby se noví studenti lépe orientovali v neznámém prostoru univerzity a také, aby se seznámili s univerzitním životem. Zpočátku se studenti přihlašovali pomocí e-mailové domény univerzity. Nejdříve se na Facebook mohli přihlásit jen studenti z Harvardu. Později měli možnost přihlášení i další lidé s ostatních univerzit. Facebook se stal odlišným od ostatních sociálních sítí, protože přidal novou funkci tzv. „Vybraných příspěvků“. Tato funkce umožňuje

uživatelům sledovat fotky, videa či jiné příspěvky, které přidávají jejich „přátelé“.
(Kulhánková, 2010 s. 9)

Minimální věková hranice pro používání Facebooku je 13 let. V tomto věku, jsou děti duševně vyspělé natolik, aby si mohly vytvořit účet na této sociální síti. Z toho důvodu byla stanovena věková hranice právě 13 let. Ovšem toto určené hledisko lze obejít tím, že uživatel při registraci zadá jiný rok narození. Bohužel mnoho dětí, které nedosáhly 13 let, má založený profil na Facebooku. (Kulhánková, 2010. s. 105)

Touha po tom, stát se uživatelem na Facebooku, se zvyšuje s přibývajícím věkem dítěte a počtem kamarádů, které už tam jsou zaregistrováni. Ten, kdo není na této oblíbené síti, se může stát obětí sociálního vyloučení z vrstevnické skupiny. (Eckertová, 2013, s. 105)

Mezi problémy Facebooku patří např. to, že vzniklé potíže jsou v českém jazyce zcela neřešitelné. Jde o zahraniční firmu se sídlem v USA, tudíž řešení problémů je zdlouhavé a všechny aktivity podléhají americkému právu. (Eckertová, 2013, s. 28)

Google+

Dalo by se říci, že tato sociální síť je něco jako Facebook od společnosti Google. Sociální síť, konkrétně v ČR, je navštěvována méně uživateli, než je tomu u Facebooku. Tito jedinci jsou zejména zaměřeni technickým směrem, avšak výjimky potvrzují pravidlo. Navštěvují ji i uživatelé mimo toto zaměření. (Dostupné na: <http://facebook-profilu.czech-this.com/socialni-site/>)

Řezníček (2014) nazývá Google+ jako „ráj studentů“. Za svou poněkud krátkou historii se stala v ČR, po Facebooku, druhou největší sociální sítí. I když ji využívá velký počet uživatelů, je tato síť označována jako „síť duchů“. Takové označení Googlu+, je z toho důvodu, že jedinci nejsou aktivní ve zveřejňování příspěvků. Ve skutečnosti síť není tak rozsáhlá, jak se může na první pohled jevit. (Řezníček, 2014, s. 129)

Twitter

Velice známá a mnoha uživateli používaná sociální síť na světě. V českém jazyce se stala dostupnou v roce 2012. Osobám je poskytnut prostor, i když poněkud malý (140 znaků), ve kterém mohou sdílet své myšlenky, své vyjádření a klíčové informace. Tento omezený počet znaků je stanoven proto, aby se uživatelé vyjádřili co nejjasněji a nej přesněji. Přes Twitter lze sledovat populární osobnosti, společnosti či kanály pro jedince zajímavé. (Dostupné na: <http://facebook-profilny.czech-this.com/socialni-site/>)

Instagram

Další velice známá sociální síť, která se v krátké době stala populární službou. Tohoto rychlého vzestupu si všiml samozřejmě i Facebook, který ji následně odkoupil. Lidé na této sociální síti často používají nabízené grafické filtry, doplňky a poté zde zveřejňují méně či více zajímavé fotografie. Do roku 2012 byl Instagram dostupný pouze z mobilního telefonu a nyní je dostupný i mimo něj. (Dostupné na: <http://facebook-profilny.czech-this.com/socialni-site/>)

YouTube

Komentování videí a následné sdílení na další sociální síti. To vše můžeme díky sociální síti YouTube, zabývající se internetovým ukládáním videozáznamů. V ČR se těmito aktivitami, spojenými s videozáznamy, věnuje i Stream.cz. (Dostupné na: <http://facebook-profilny.czech-this.com/socialni-site/>)

4 Problémy sociálních sítí

Sociální sítě jsou spojené s řadou problémů. V poslední kapitole jsou uvedeny a objasněny různé problémy, se kterými se uživatelé sociálních sítí mohou setkat. Konkrétně jsou zde probrány témata jako např. kyberšikana, kybergrooming apod.

Velkým tématem jsou problémy spojené s používáním sociálních sítí. Je namístě zmínit klonování profilů a následné převzetí identity. Jedná se o podvod v rámci internetového prostředí, který lze zařadit mezi tzv. scam. Útočník, který si založí profil se jménem či obrázkem jiné osoby, požádá vybrané osoby o přátelství. Tento „přítel“ na internetu s falešným profilem může ostatním lidem podstrčit např. odkaz s infikovanou webovou stránkou, zavírovanou fotografií či video. S tímto problémem, klonování profilů, nemají zkušenosti pouze dospělé osoby, ale bohužel i děti. Výzkum s názvem *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru*, zjistil, že téměř polovina dětí (48,59%) komunikuje v internetovém prostředí s neznámými uživateli. Žádosti o přátelství od neznámé osoby, poté vyhoví asi třetina (31,10%) dětí, které si neověří identitu uživatele, od kterého žádost obdržely. Seznamy přátel u dětí na sociálních sítích, pak tvoří neznámé osoby, které si děti přidaly jen na základě známé fotografie či kvůli zajímavému příspěvku na tzv. online zdi. Nenachytají se ovšem jen děti. Výjimkou nejsou i dospělí uživatelé sítí. Výzkum také odhalil, že necelá polovina dětí (48,09%) si je jistá, že je schopna odhalit „fejkový“ profil a stejně tak, si polovina (49,49%) českých dětí neověřuje spolužákovu nebo kamarádovu identitu. Tyto podezřelé osoby, které je žádají o přátelství, přijímají, aniž by si ověřily, zda to jsou opravdu ti, za koho se vydávají. (Kopecký, 2017. Dostupné z:

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sociotechnika/1253-klonovani-profilu>)

Problémy sociálních sítí se týkají také toho, že děti o sobě zveřejňují soukromé informace. Navazují „přátelství“ s neznámými lidmi a bez uvážení navazují nové vztahy. Řada z nich si nedovede představit ani hodinu bez připojení k sociální síti či obecně řečeno k internetu. Chytré telefony s kvalitním fotoaparátem, jim usnadňují nekontrolovatelné sdílení mnohdy nevhodných fotek, kterými zahlcují své sociální sítě. (Eckertová, 2013, s. 29)

4. 1 Kyberšikana

Termín kyberšikana lze chápat jako nebezpečné jevy v rámci komunikace, které jsou páchány prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Může se odehrávat skrze mobilní telefony nebo služby v rámci internetu. Následkem takového chování je ublížení či jiné poškození oběti. (Kopecký, 2010, s. 5)

4. 2 Kybergrooming

Druh psychického násilí, které je prováděno přes mobilní telefony, internet a jiné podobné technologie. Chování internetových uživatelů, tzv. kybergroomerů, kteří se snaží v oběti vyvolat důvěru a následně oběť vylákat na schůzku. Při vylákání může dojít k sexuálnímu zneužití, fyzickému násilí nebo využití oběti např. k dětské pornografii či prostituci. (Kopecký, 2010, s. 14)

4. 3 Stalking a kyberstalking

Označením stalking rozumíme dlouhotrvající a opakující se obtěžování, které je také specifické svou systematičností a stupňovitostí. Může mít různou odlišnou intenzitu a různé druhy forem. Útočník svou oběti sleduje v dlouhém časovém úseku, neustále ji zahlcuje SMS zprávami, telefonáty nebo nechtěnými dárky. Takové chování vyvolává v oběti pocity strachu. V případě, že útočník k takovému jednání využívá informační a komunikační technologie, hovoříme o kyberstalkingu. Pachatel zasílá zprávy např. prostřednictvím messengeru, chatu, sociální sítě. (Kopecký, 2010, s. 24)

4. 4 Sexting

Název vznikl ze slov „sex“ a „textování“. Útočník posílá oběti zprávy, které mají sexuální obsah. Do toho označení lze zahrnout zveřejňování takových informací na internetu a také publikování vlastních „nahých“ fotografií nebo videozáznamů s podobným nevhodným sexuálním obsahem. (Krejčí, 2015 s. 16)

4. 5 Problémy spojené s virtuálním světem

Mnoho lidí považuje virtuální svět za bezpečné místo, kde se cítí lépe. Často zde probírají s ostatními uživateli své problémy a mnohdy velmi citlivá témata. Tento svět se pro ně stává únikem od reality, únikem od problémů. Považují toto místo za skvělé. Dochází zde k zábavě a plnění snů. Komunikují s ostatními uživateli často až velmi důvěrně. Jedinci se domnívají, že když je nikdo nevidí, jsou zcela anonymní. Tato domněnka je následkem toho, že lidé nejsou tak opatrní, jako v běžném reálném světě. Někteří se nechají zcela pohltit virtuálním světem, což má za následek ztrátu zájmu navazovat reálné vztahy. (Szołkowski, 2013, s. 17 – 19)

Mezi další problémy spojené s virtuálním prostředím, patří také to, že se uživatelé chovají jinak než v reálném světě. Tento problém souvisí s anonymitou a otevřeností v komunikaci mezi uživateli ve virtuální komunikaci. Jedinci přes internet nepoznají, s jakým pohlavím a v jakém věkovém rozmezí komunikují. Často dochází k problému, že dítě místo svého kamaráda komunikuje s neznámým dospělým. Ve virtuálním prostředí dochází k odbourání komunikačních bariér. Osoby, které jsou v reálné komunikaci např. stydlivé a uzavřené, mohou přes internet působit zcela opačně. Když se jim konverzace nelíbí, jednoduše se „odpojí“. Tímto únikem se distancují a necítí v takové míře nepříjemný pocit, který by je doprovázel v reálné komunikaci. (Kopecký, 2009. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222>)

Lidé se ve virtuálním prostoru vyjadřují a jednájí odlišným způsobem, než v realitě, při přímém kontaktu mezi jedinci. Odloží své zábrany, cítí se uvolněně, neohraničeně a v komunikaci jsou otevřenější. Odhalují na svou osobu příliš důvěrné informace, své obavy či přání. Mezi velice známý a dosti závažný problém, který se týká virtuálního prostředí a je spojený s tímto chováním, je tzv. disinhibice. Tento jev lze rozdělit na pozitivní, blahodárnou a negativní, toxickou. Pozitivní disinhibice označuje velkorysé a laskavé chování, činy. Nás však zajímá zejména toxická (negativní), při které se jedinci vyjadřují nevhodně až hrubě, jsou kritičtí a nenávistní vůči ostatním. Navštěvují takové internetové stránky, které by ve skutečnosti nikdy nenavštívili (místa podsvětí, pornografie a násilí).

Dle Sulera (2004) disinhibici způsobuje několik faktorů:

- anonymita – pokud jedinec bude chtít, může svou identitu skrýt, např. přezdívkou
- neviditelnost – člověk nevidí, jak se při výměně informací ostatní tváří ani neví, jak vypadají
- asynchronicita – uživatel nemusí např. na otázku odpovědět ihned, ale může si ji předem rozmyslet a později se komunikaci vrátit
- solipsistické introspekce – při čtení zprávy, si člověk představuje ve své fantazii hlas druhého, může si také tvořit představy o tom, jak vypadá, jak se tváří a chová
- disociativní představivost – fantazijní postavy ve virtuálním světě považují za někoho jiného, než v reálném světě skutečně jsou. Mají pocit nulové zodpovědnosti za tyto osoby, odlišují online a offline svět.
- minimalizace autority – v prostředí virtuálního světa jsou si jedinci rovni, nezáleží na statusu, rase či pohlaví (Dostupné z: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/disinhbit.html>)

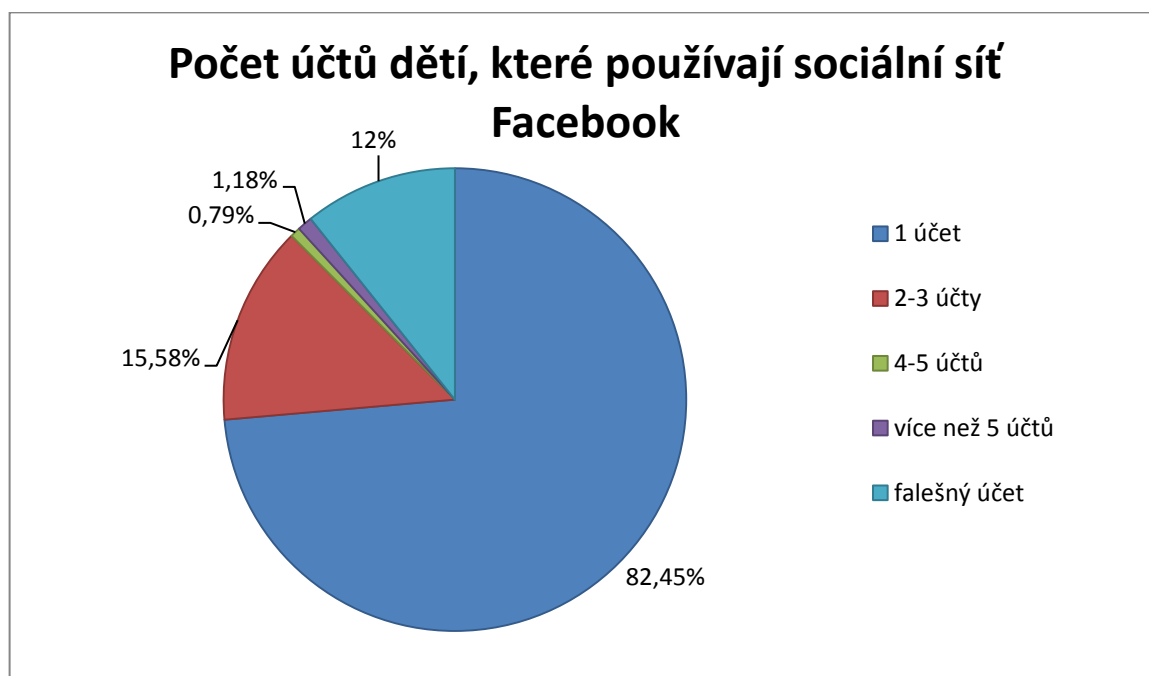
Myslím si, že dnešní společnost je natolik vyspělá, aby dokázala ochránit své členy. Dle mého názoru jsou dospívající vystavováni mnoha virtuálním rizikům, konkrétně z důvodu nízké informovanosti o bezpečném chování na sociálních sítích.

5 České děti a Facebook

V roce 2015 proběhl pod záštitou Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty UP v Olomouci výzkum pod názvem „České děti a Facebook“. Výzkum byl proveden pod vedením Mgr. Kamila Kopeckého, Ph.D. a byl zaměřen na podobné otázky, jako výzkum této bakalářské práce. Kromě mnohých odborníků spolupracovala na výzkumu i Policie ČR a Sdružení Linky bezpečí. Ze všech regionů České republiky se zapojilo 1248 dětí ve věku 8 – 17 let a to v zastoupení 52% dívek a 48% chlapci. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Výzkum potvrdil oblíbenost sociální sítě Facebook nejen tím, že z celkového počtu tázaných dětí odpovědělo 81% pozitivně na otázku, zda mají účet na této síti. Z tohoto vzorku 81% dětí má více než 17% dětí více než 1 účet a dokonce 12% dětí má účet falešný. (viz Graf č.1)

Graf č. 1 Počet účtů dětí, které používají Facebook

Zdroj: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>

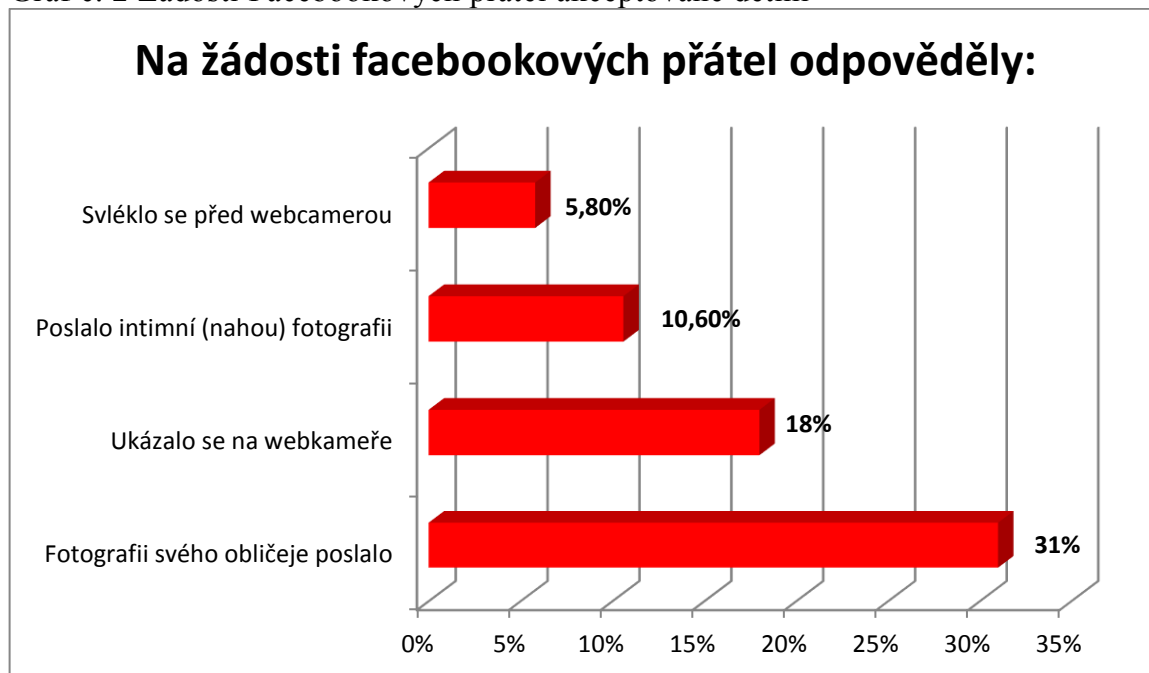
Je mnoho důvodů proč si děti Facebookový profil zakládají. Mezi hlavní z nich patří dle uvedeného výzkumu komunikace s ostatními uživateli a kontakt s přáteli. Častým důvodem bývá i to, že účet mají přátelé a známí. Dítě nechce být izolováno od jejich příspěvků, sdílených fotografií a videí. Sociální síť nabízí i možnost hraní her a seznámení se s novými lidmi. Zajímavé je, že o těchto aktivitách svých dětí ví 92% rodičů. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Všeobecně je známo a mnoha výzkumy ověřeno, že děti tráví v internetovém prostředí velké množství času ať už prostřednictvím „chytrých“ mobilních telefonů, či tabletů a počítačů. Tato multifunkční média nabízí možnost celodenního 24hodinového připojení k internetu. Kontakt na sociálních sítích se tak stává pravidelným až v krajní hranici závislosti. Respondenti oslovení tímto výzkumem odpověděli v 60,58%, že používají Facebook více než 1 hodinu denně a téměř 33% tráví na této síti více než 3 hodiny denně. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Odborníci se ve výzkumu dotazovali dětí na to, co na Facebooku dělají. Odpovědi byly různorodé. Nejčastěji se objevovaly odpovědi jako je chatování s přáteli, hraní her, sdílení fotografií a videí, přidávání příspěvků a jejich komentování. Některé odpovědi byly spíše vyjádřeny slovy „Nic“ nebo „Koukám“. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Průměrný počet přátel na Facebookových profilech dětí je 194 lidí. Výzkum bohužel odhalil, že mnoho dětí si však přidává do přátelství i osoby, které nezná nebo se s nimi v reálném životě nesetkává. Tito lidé pak velmi snadno získají z profilů osobní informace o dětech, jejich sdílené příspěvky či zveřejněné fotografie a mohou je zneužít ke svému či cizímu prospěchu. Celkem 36,6% oslovených dětí nezná osobně všechny své facebookové přátele. Na žádosti svých přátel děti velmi často reagují. Bývají osloveny a požádány o fotografii či jinou osobní informaci. Úspěšnost těchto žádostí ukazuje následující graf. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Graf č. 2 Žádosti Facebookových přátel akceptované dětmi

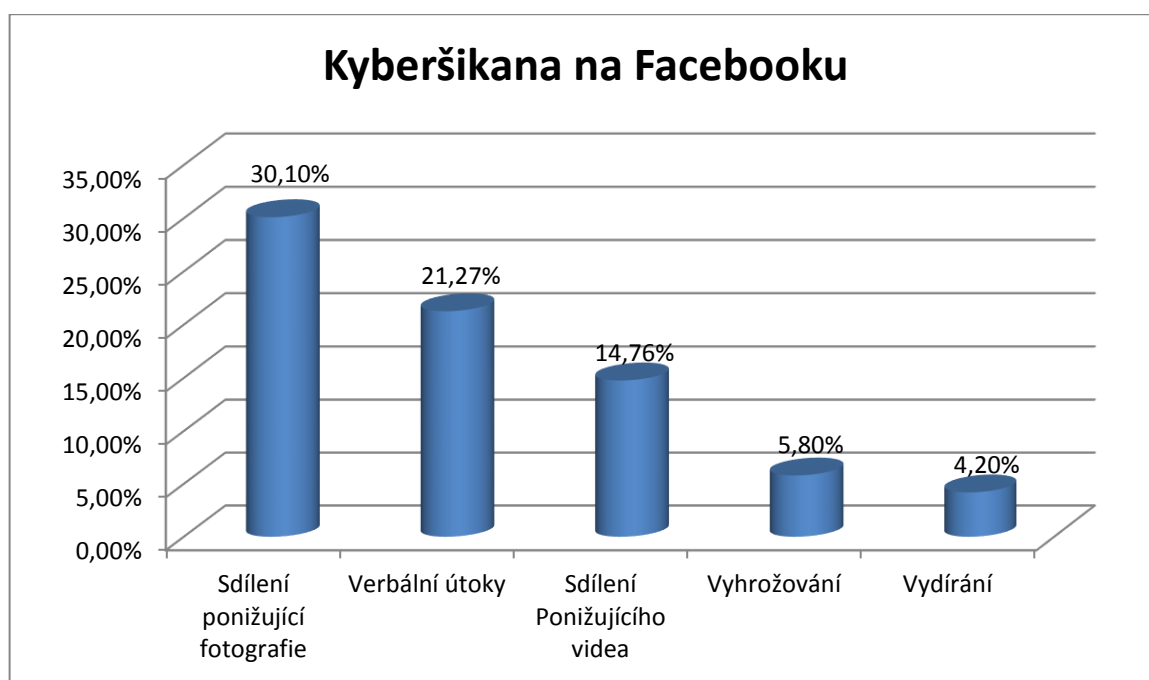

Zdroj: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>

Tento graf je ukázal velmi alarmující skutečnosti. Fotografii svého obličeje odeslalo 31% dětí a na webkameře se ukázalo 18% dětí. Intimní fotografie či videa odeslalo téměř 17% dětí. Většina z nich si plně neuvědomuje rizika svého chování. Přestože 56,5 % českých dětí má ve svých přátelích i vlastní rodiče, ti často neví o Facebookových aktivitách svých dětí. Svým rizikovým chováním podporují děti možnost kyberšikany a dalších útoků. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Kybernetické útoky mohou být dlouhodobější, opakované a stupňující se, přičemž se v mnoha případech stanou závažným činem kyberšikany. Téměř 51% dětí využilo možnosti zablokování si internetového známého, který je jakýmkoliv způsobem obtěžoval. Mezi nejčastější formy útoků patří dle výzkumu sdílení ponižujících fotografií a videí, verbální ponižování a útoky, vydírání, vyhrožování. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Graf č. 3 Kyberšikana na Facebooku

Zdroj: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>

Jak vidíme na grafu č. 3, stává se bohužel kyberšikana pravidelným negativním důsledkem používání sociálních sítí. Svě vlastní intimní fotografie či videa sdílí v internetovém prostředí až 9% dětí z celé populace, přičemž 4,1% českých dětí má na svém profilu umístěny intimní materiály. Tyto materiály nejsou zcela bezpečně uloženy a jsou lehce zneužitelné. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Vyplývající závěry jsou zcela jasné. Facebook se stal během několika let fenoménem, který pohlcuje mladé i dospělé osoby. Díky rychlému rozvoji inteligentních technologií jsou sociální sítě přístupné a dostupné 24 hodin denně. Lidé mají i více aktivních Facebookových účtů, které používají především ke kontaktu se svým sociálním prostředím a ke sdílení různých informací. Profily a jejich sdílené informace jsou zneužitelné. Děti nejsou dostatečně informovány o nebezpečích spojených s používáním osobních a intimních údajů na veřejných profilech. Vystavují se tak možným útokům a kyberšikaně. (citováno dne 22. 2. 2018. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>)

Výsledky výzkumu, které zjišťovaly podobné problémy, budou v následující výzkumné části porovnány s výsledky mého dotazníkového šetření.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6 Empirické šetření

Tato kapitola by mohla přinést zajímavé a důležité informace o virtuálním přátelství, které mladí lidé v dnešní době navazují skrze populární sociální síť Facebook. V kapitole budou uvedeny výzkumné cíle, použitá výzkumná metoda, výzkumný soubor, průběh výzkumu, způsob zpracování dat, výsledky dotazníkového šetření a interpretace dat.

6.1 Výzkumný cíl

Hlavním cílem výzkumné části mé bakalářské práce je prozkoumat navazování a udržování přátelství na Facebooku u adolescentů.

Mezi dílčí cíle patří:

- Zjistit, koho mají adolescenti v seznamu přátel a na základě čeho si adolescenti své přátele volí (např. jen rodinu, kamarády apod.).
- Analyzovat, zda se adolescenti se svými přáteli stýkají i mimo internet.
- Zjistit, jak se lidé v seznamu přátel dotazovaných adolescentů ocitli.
- Analyzovat, co adolescenti se svými přáteli sdílí.
- Zjistit, zda mají adolescenti přátele i mimo Facebook.

6.2 Metoda výzkumu

Pro výše uvedené téma a vzhledem k uvedenému výzkumnému problému, jsem si vybrala kvantitativní formu výzkumu. Díky kvantitativnímu výzkumu, je možné získat data od většího množství respondentů a hlouběji tak porozumět zkoumané realitě.

Jako metodu sběru kvantitativních dat jsem si zvolila dotazníkové šetření. Vytvořený dotazník je uveden v příloze. Obsahuje celkem 15 otázek, které jsou koncipovány převážně uzavřenou formou s možností výběru odpovědi z širší nabídky. Otázky č. 5, 13, 14 jsou otevřené a respondenti mají možnost vyjádřit se k problematice podrobněji. Otázka č. 6 vyzývá dotazované k rozdělení celkem 100% mezi uvedené možnosti. V otázce č. 9 je využita metoda škálování, kdy má respondent ohodnotit výroky na škále od 1 – 4.

Dotazník byl anonymní, což zaručuje vyšší otevřenost a důvěru respondentů.

6. 3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořilo celkem 101 respondentů ve věku 15 – 20 let. Tito respondenti navštěvují jako studenti Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži a Střední zdravotnickou školu v Kroměříži.

6. 4 Průběh výzkumu

Výzkum byl realizován v roce 2018. Se schválením ředitelů jsem dotazník rozdala do dvou středních škol Zlínského kraje. Do sběru dat formou dotazníkového šetření se zapojili studenti na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži a na Střední zdravotnické škole v Kroměříži. Respondenti byli seznámeni s dotazníkem a souhlasili s anonymním sběrem dat. Dotazník byl sestaven tak, aby otázky byly pro adolescenty co nejvíce srozumitelné. Respondenti vyplňovali dotazník, jak ve vyučovací hodině, tak v osobním volnu. Čas na vyplnění se pohyboval okolo 10 minut.

6. 5 Způsob zpracování dat

Na základě získaných dat z dotazníkového šetření jsem za pomoci běžných statistických metod provedla deskripci dat. Vše jsem vyhotovila s použitím tabulek a grafů, abych zajistila přehlednost interpretovaných dat.

6. 6 Výsledky dotazníkového šetření a interpretace dat

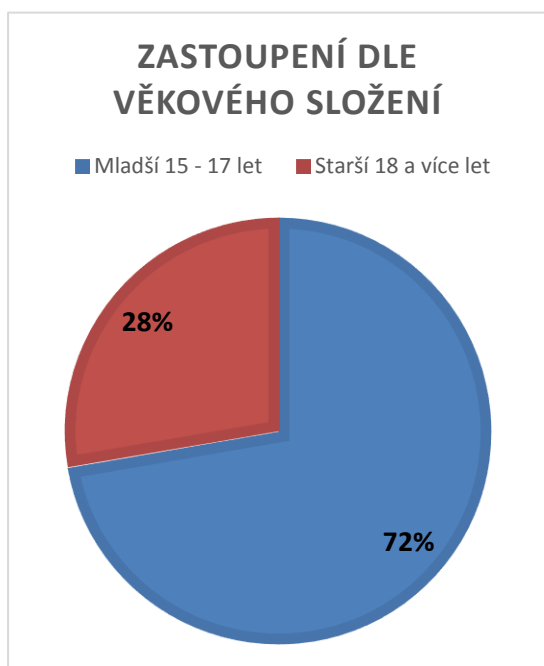
Otázka č. 1 a č. 2 je zaměřena na základní demografické informace o respondentech. Celkem se výzkumu zúčastnilo 101 respondentů. Mladších ve věku 15 – 17 let bylo celkem 73 osob, což zahrnovalo 95,9 % žen a 4,1 % mužů. Starší ve věku 18 a více let bylo celkem 28 osob, z toho 82 % žen a 18 % mužů. Grafické znázornění zobrazuje rozložení výzkumného souboru dle věkové skladby a dle pohlaví. Mladších respondentů bylo zapojeno do výzkumu 72,3 % a starších 27,7 %. Podle pohlaví byla zásadní převaha žen v 92 % a menšina mužů 8 %.

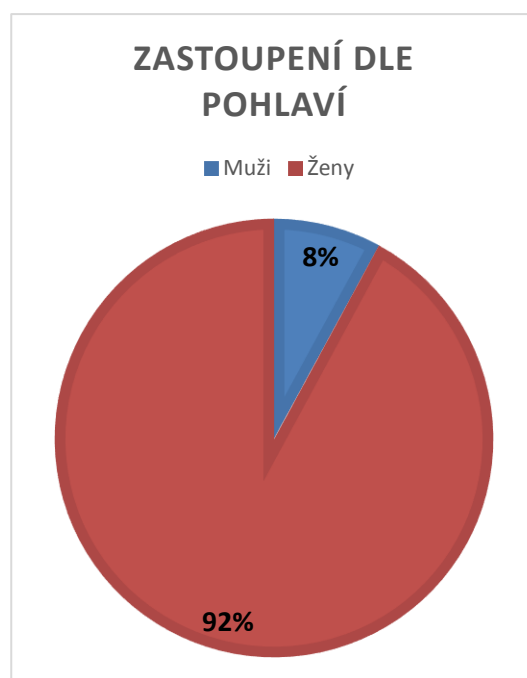
Tab. č. 1 Zastoupení účastníků výzkumu dle věku a pohlaví

	Mladší – 15 – 17 let	Starší 18 a více	Σ
muži	3	5	8
ženy	70	23	93
Σ	73	28	101

Graf č. 4 Zastoupení dle věkového složení

Graf č. 5 Zastoupení dle pohlaví

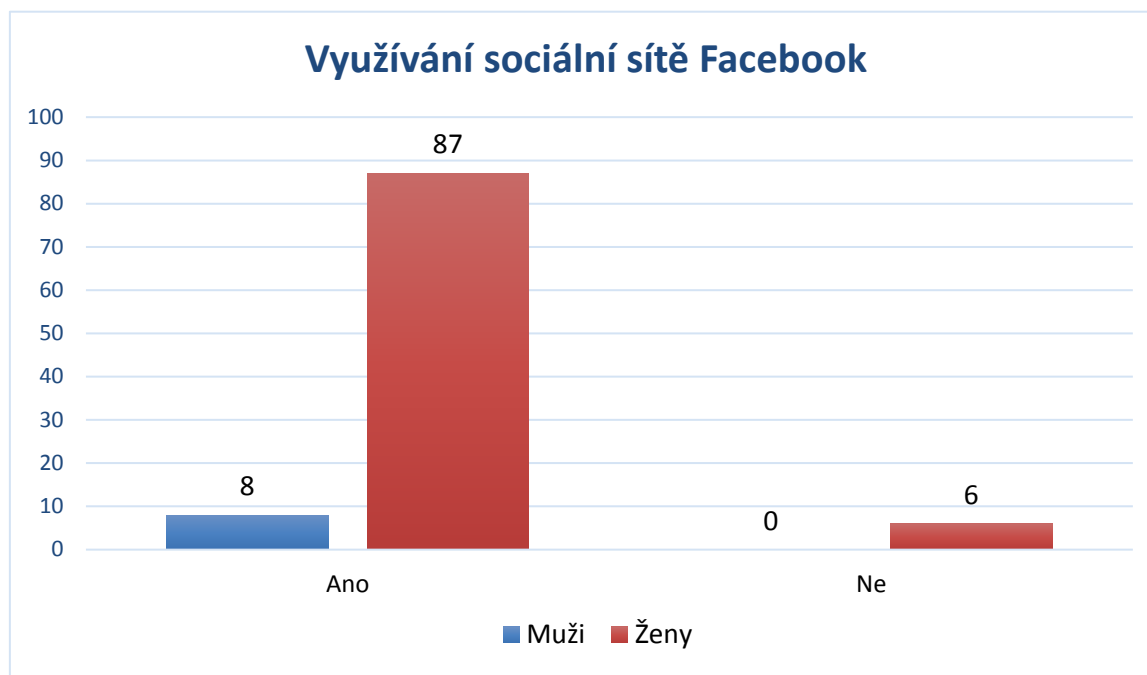
Otázka č. 3 Máš vytvořený profil na Facebooku?

Z níže uvedených výsledků používá sociální síť Facebook 94 % z dotázaných respondentů – studentů oslovených SŠ. Pouze 6 %, a to jen žen, tuto síť nevyužívá. Jelikož v této otázce odpovědělo 6 respondentek negativně, na následující otázky již nemohly odpovídat.

Tab. č. 2 Využívání sociální sítě Facebook

	Muži	Ženy	Σ	%
ANO	8	87	95	94 %
NE	0	6	6	6 %

Graf č. 6 Využívání sociální sítě Facebook

Otázka č. 4 Na Facebooku si do seznamu přátel přidáváš osoby, které...?

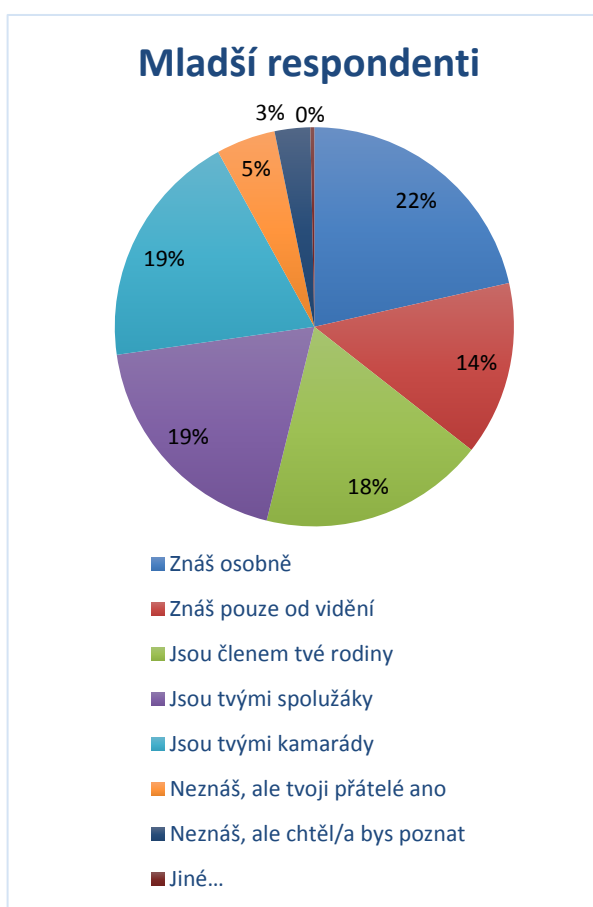
Tato otázka nabízela respondentům vícečetnou odpověď na danou otázku. Nejčtenější byla odpověď, že respondenti znají osobně osobu, kterou si přidávají do přátel a to celkem v 94 případech (což činí 98,94 % respondentů). V pořadí druhá nejčtenější odpověď byla, že přidávaná osoba je kamarád / kamarádka – celkem 84 odpovědí (88,42 % všech respondentů). Na třetím místě byli přidávání také členové rodiny – celkem 77x (81 %). Zajímavý výsledek byl v případě odpovědi, že zná přidávaného přítele pouze od vidění, tedy ne z osobního kontaktu. Tyto osoby jsou přidávané do seznamu přátel celkem v 58,95 % dotazovaných respondentů. Pouze 9 mladších žen se vystavuje nejvyššímu riziku a to přidáním osob, které nezná, ale chtěly by je poznat.

Při srovnání výsledků mladší skupiny respondentů a starších nám vyplyne, že riskantnějšího chování se dopouštějí převážně mladší osoby, především tím, že si přidávají do profilu neznámé osoby nebo je znají jen od vidění.

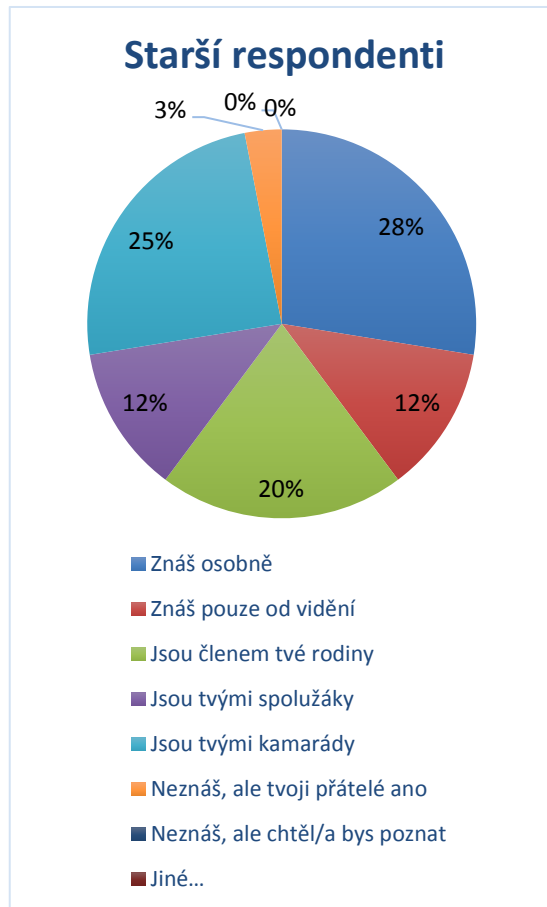
Tab. č. 3 Koho si respondenti přidávají do seznamu přátel?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ	%
Znáš osobně	3	5	64	22	94	98,95
Znáš pouze od vidění	2	1	42	11	56	58,95
Jsou členem tvé rodiny	3	3	54	17	77	81,05
Jsou tvými spolužáky	3	3	56	9	71	74,74
Jsou tvými kamarády	3	3	57	21	84	88,42
Neznáš, ale tvoji přátele ano	0	1	15	2	18	18,94
Neznáš, ale chtěl/a bys poznat	0	0	9	0	9	9,47
Jiné...	0	0	1	0	1	1,05

Graf č. 7 Mladší respondenti

Graf č. 8 Starší respondenti

Otázka č. 5 Na co si myslíš, že je důležité myslet, když si přidáváš lidi do seznamu přátel?

Tato otevřená otázka byla směřovaná na možná rizika, spojená s přidáváním známých i neznámých osob do seznamu přátel. Odpovědi byly rozděleny do níže uvedených kategorií. Někteří respondenti si dobře uvědomují hrozby spojené s užíváním sociálních sítí. Nejčtenější odpověď byla směřována na riziko falešného profilu, díky kterému se může cizí člověk dostat k osobním informacím (40 respondentů). Je důležité také myslet na to, zda danou osobu respondenti znají (40 osob). Menší počet respondentů si uvědomuje také to, že přidaná osoba uvidí všechno, co je sdílené či zveřejňované. Riziko spojené s šikanou či spamy vnímá 7 respondentů. Je vhodné znát také informace o osobě, kterou si chtějí respondenti přidat do seznamu přátel – věk (1 osoba), místo pobytu (1 osoba), jeho příspěvky (1 osoba), jeho foto (2 osoby).

Tab. č. 4 Na co je dle respondentů důležité myslet při přidávání si lidí do seznamu přátel?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ
Falešný profil	3	2	30	5	40
Jestli tu osobu znám			30	10	40
Má přístup k informacím			6	5	11
Neodpověděl/a		3	3	4	10
Uvidí vše, co přidávám			4	3	7
Zda má stejné přátele			6	1	7
Šikana, spam			6	1	7
Zneužití informací			4		4
Jeho fotografie			2		2
Falešné informace	1				1
Nevím			1		1
Cizinci			1		1
Věk			1		1
Místo odkud je			1		1
Jaké přidává příspěvky				1	1
Zda mu někdy napíšu				1	1
Zda s ním chci sdílet svůj obsah				1	1
Σ	4	5	95	32	136

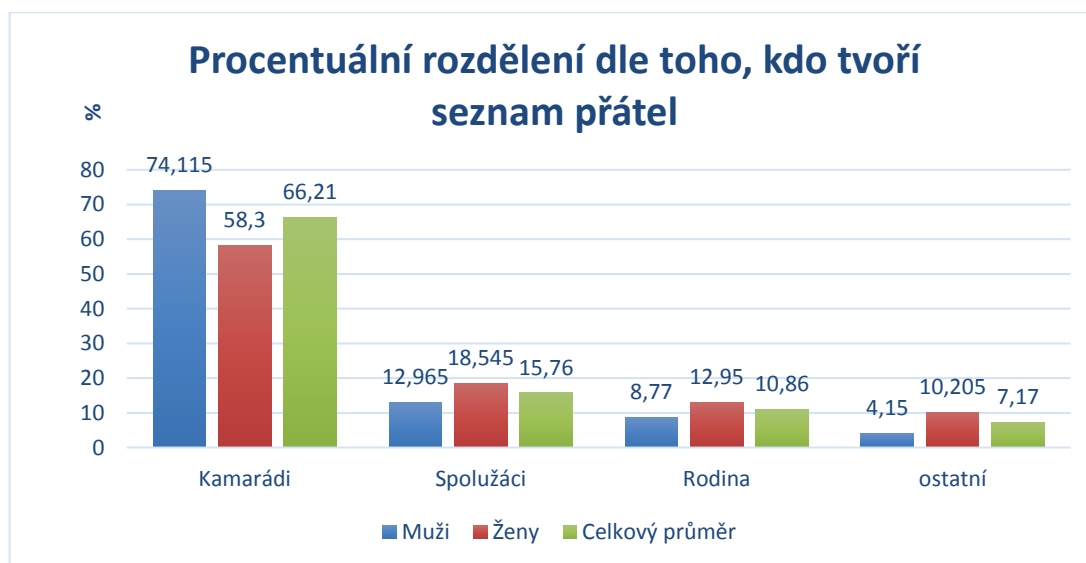
Otázka č. 6 Rozděl 100% mezi uvedené možnosti podle toho, kdo tvoří tvůj seznam přátel?

V jednotlivých skupinách respondenti odpovídali poměrně shodným skórem. Nejvíce bývají v seznamu přátel umístění kamarádi, a to v celkovém průměru 66,21 %. S velmi hlubokým propadem na 15,76 % bývají přidáváni do přátel i spolužáci, kteří nejsou kamarádi s respondenty. Tuto možnost využívají o 5,58 % více ženy než muži. Rodinní příslušníci bývají do seznamu přátel zařazováni v celkové výši 10,86 %. Skupina „ostatní“ bývá využita nejméně a to přibližně v 7 % z celkového průměru. Tuto skupinu využívají muži méně než ženy a jedná se především o lidi, které znají respondenti jen od vidění, ne osobně.

Tab. č. 5 Průměrné rozdělení procent jednotlivými skupinami respondentů

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Celkový průměr %
Kamarádi	78,33	69,9	54,69	61,91	66,21
Spolužáci	11,33	14,6	18,14	18,95	15,76
Rodinní příslušníci	4,34	13,2	15,40	10,5	10,86
Ostatní	6	2,3	11,77	8,64	7,17

Graf č. 9 Procentuální rozdělení dle toho, kdo tvoří seznam přátel (hodnota %)

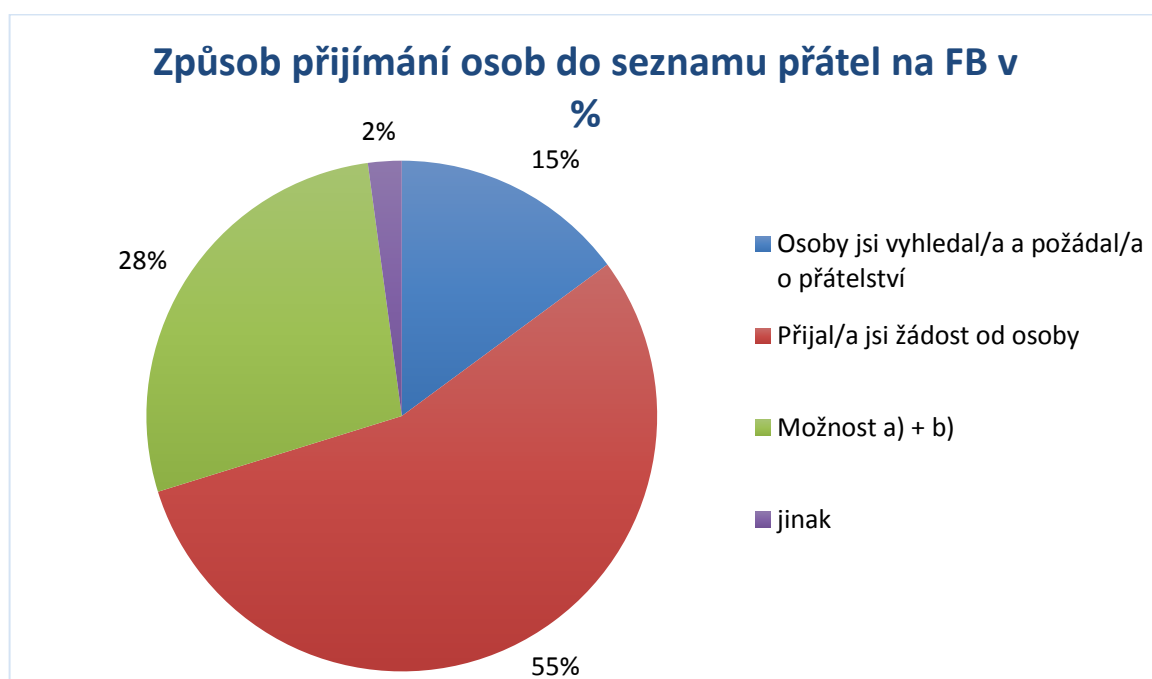
Otázka č. 7 Osoby označené na Facebooku jako „přátelé“ se v seznamu ocitli zejména tímto způsobem...

Grafické znázornění velmi dobře znázorňuje procentuální zastoupení každé z uvedených možností výběru. Nejčastějším způsobem přijímání osob do seznamu přátel dle mých respondentů je „Přijetí žádosti od dané osoby“ a to v 55,32 %. Respondenti si sami vyhledávají a podávají žádost o přátelství celkem v 14,89 %. Obě tyto možnosti slučuje 27,66 % respondentů. Jinou z možností využili pouze 2 respondenti. Jedna respondentka z mladých žen otázku nevyplnila.

Tab. č. 6 Způsob přijímání osob jako „přátelé“ do seznamu přátel na FB

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ	%
Osoby jsi vyhledal/a a požádal/a o přátelství	1	2	9	2	14	14,89
Přijal/a jsi žádost od osoby	0	1	40	11	52	55,32
Možnost a) + b)	2	2	13	9	26	27,66
jinak	0	0	2	0	2	2,13
Σ	3	5	64	22	94	100 %

Graf. č. 10 Způsob přijímání osob do seznamu přátel na FB v %

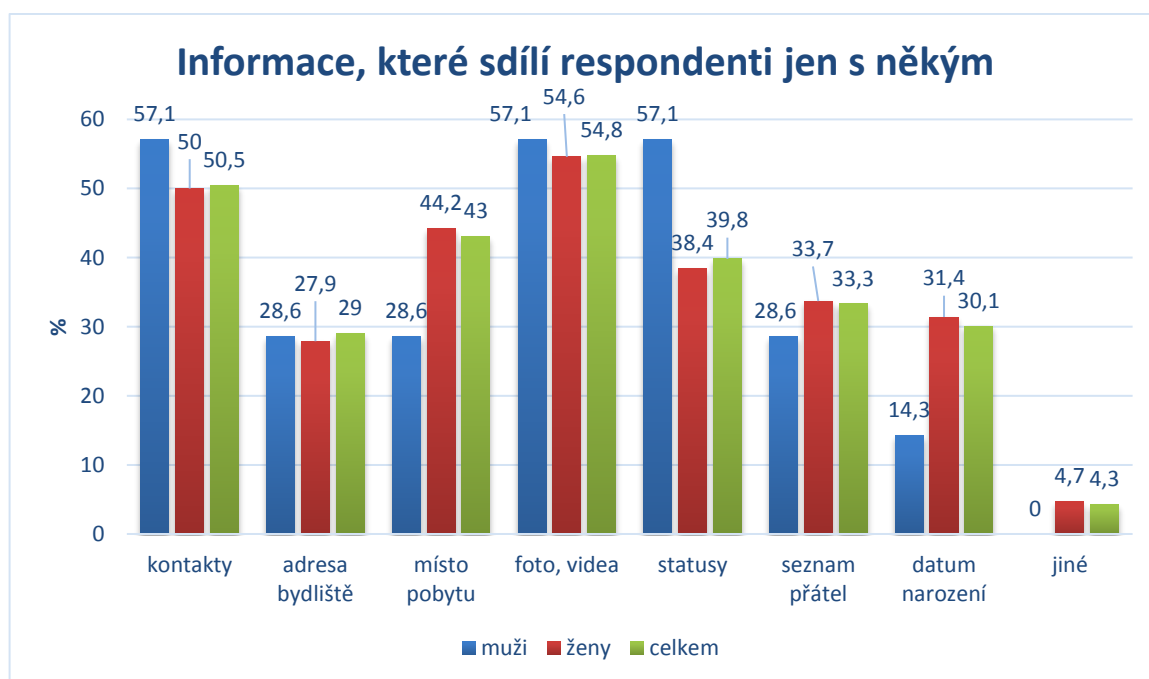
Otázka č. 8 Víím, co sdílím se svými přáteli?

Otázka se skládá ze dvou částí. V první části respondenti odpovídali na otázku, zda ví, co sdílí s přáteli. Celkem 93 respondentů odpovědělo kladně a pouze 2 negativně. V druhé části označovali křížkem informace, které s přáteli reálně sdílí. Výsledky jsou shrnuty v následujících tabulkách a grafech.

Tab. č. 7 Víím co sdílím se svými přáteli?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ
ANO	3	4	64	22	93
NE	0	1	1	0	2
Σ	3	5	65	22	95

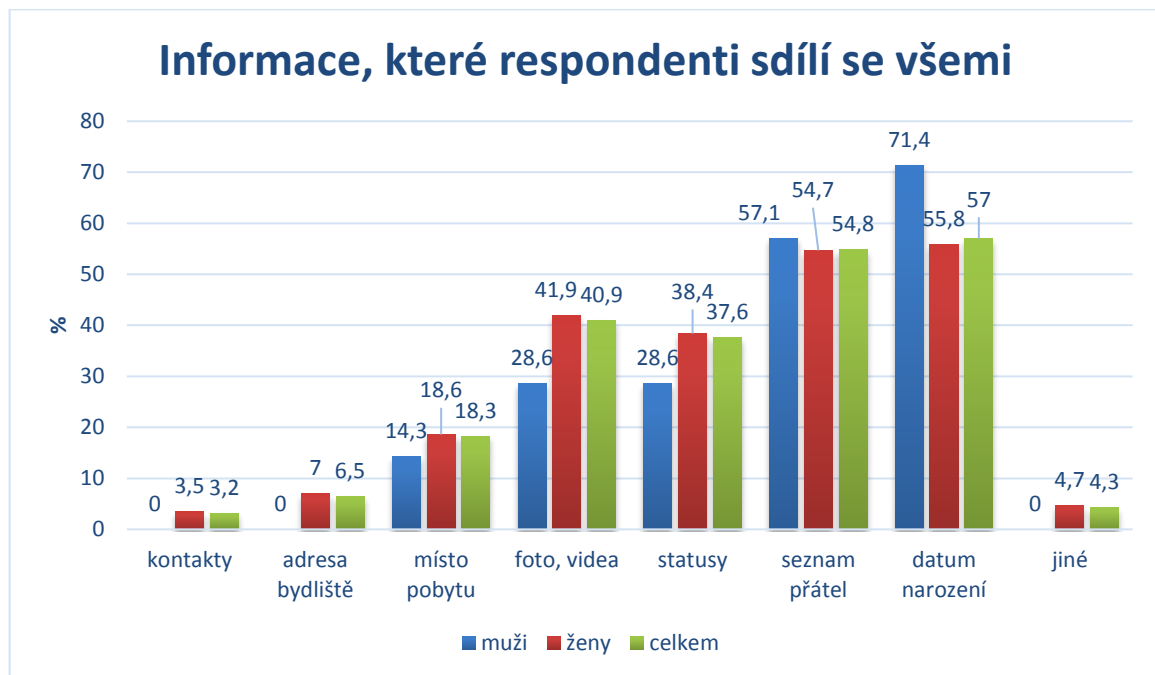
Graf č. 11 Informace, které respondenti sdílí jen s někým

Dle grafického znázornění rozlišují respondenti, s kým budou sdílet zadané informace. Pouze s někým sdílí celkem 51 respondentů (54,8 %) fotografie a videa. Ve výzkumném vzorku mužů i žen se jednalo o nejčetnější odpověď. Dále celkem 47 respondentů (50,5 %) si vybírá, s kým bude sdílet kontaktní informace; 40 osob (43 %) sdílí aktuální místo pobytu; 28 osob (30,1 %) datum narození; 37 osob (39,8 %) sdílí své statusy s některými přáteli. Méně často jsou sdíleny adresa trvalého pobytu (26 osob) a seznam přátel (31 osob).

Jako „jinou“ možnost označily 4 ženy. V jednom případě bylo doplněno, že respondentka sdílí stránky, které navštěvuje nebo se jí líbí. V dalším dotazníku odpověděla respondentka, že sdílí informace hlavně s rodinnými příslušníky, nebo spolužáky ze školy. Další dvě odpovědi byly bez dalšího doplnění a konkretizace.

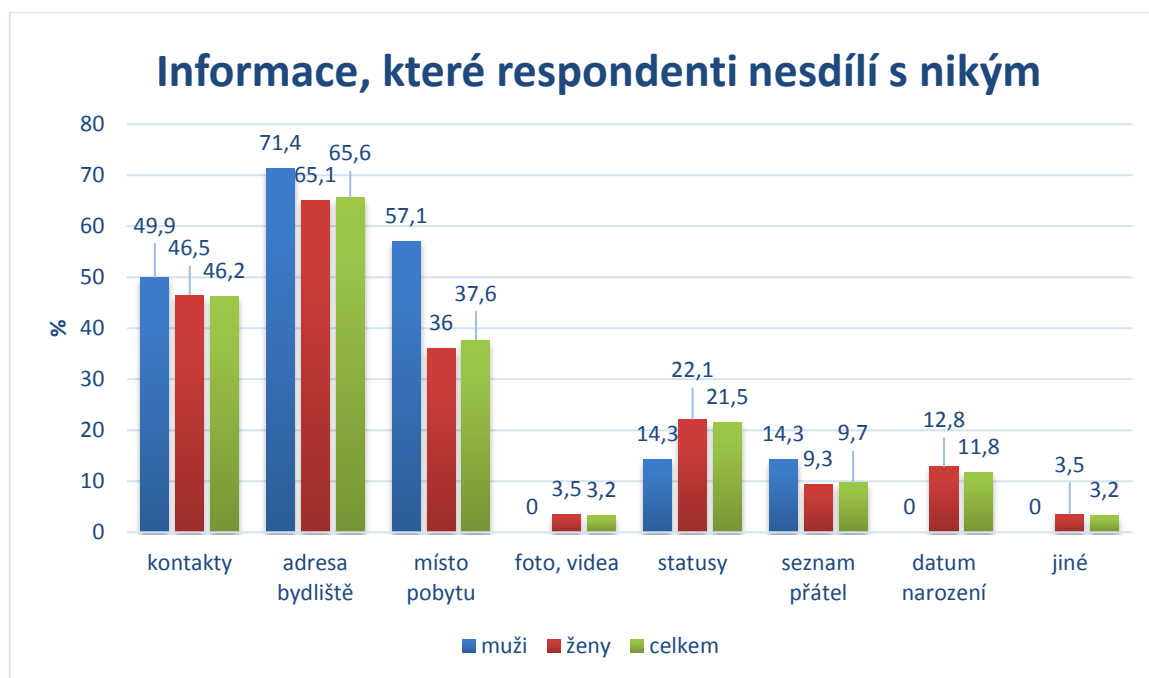
Graf č. 12 Informace, které respondenti sdílí jen se všemi

Velmi zajímavé zjištění nám poskytuje grafické znázornění sdílených informací se všemi přáteli. Zkoumaná kritéria mají vzestupnou tendenci četnosti odpovědí oslovených respondentů jak u mužů, tak i u žen. Největší četnost získala odpověď sdílení data narození – celkem 53 respondentů (57 %). Seznam přátel je sdílen u 51 respondentů (54,8 %). Sdílení fotografií a videí u 38 osob (40,9 %) je následováno těsným skóre sdílením statusů u 35 respondentů (37,6 %). Méně sdílené je místo pobytu (17 osob), adresa bydliště (6 osob) a kontaktní informace (3 osoby). Jako „jinou“ odpověď označily 4 ženy. Vyskytla se 1x odpověď „pozdávky“ a 3x „škola“. Vzhledem k tomu, že respondenti jsou studenti středních škol, jsou tyto odpovědi pochopitelné.

Graf č. 13 Informace, které respondenti nesdílí s nikým

Poslední kategorie odpovědí se zabývá sdílením informací „s nikým“. Největší soukromí si respondenti zachovávají ve sdílení adresy trvalého bydliště (celkem 61 respondentů), kontaktních údajů (celkem 43 respondentů) a místa aktuálního pobytu (35 osob). Ostatní kategorie získaly nižší skóre četnosti odpovědí.

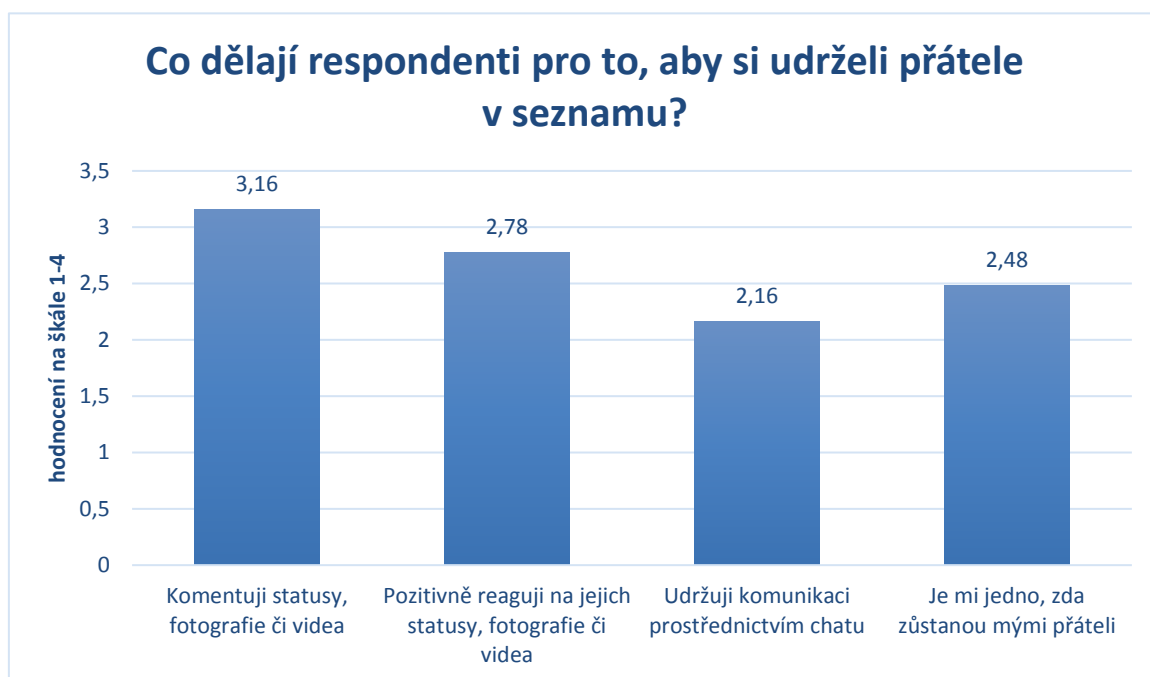
Otázka č. 9 Abych si osoby v seznamu přátel udržel/a...

Tato otázka byla škálového typu. Respondenti měli možnost ohodnotit výroky na škále 1–4, přičemž 1 = velmi často, 2 = často, 3 = někdy, 4 = nikdy. Při vyhodnocení jsem využila metodu výpočtu součtem všech škálových odpovědí pro jednotlivou možnost a vyjádřením průměrného hodnocení pro celou skupinu. Z toho vyplývá, že čím menší číslo, tím častější využití tohoto způsobu respondenty. Nejnižší průměrnou hodnotu 2,16 má odpověď c) udržuji komunikaci prostřednictvím chatu. Tato možnost je z nabízených nejméně pasivní a podporuje aktivní komunikaci mezi přáteli na Facebookové síti. Na druhém místě s 2,78 je odpověď b) pozitivně reaguji na statusy, fotografie a videa. Možnost a) komentuji jejich statusy, fotografie a videa získala nejvyšší počet bodů ve škále 3,16, což znamená, že respondenti tuto nabídku využívají někdy až nikdy. V samostatné kategorii d) je mi jedno, zda zůstanou mými přáteli, označili respondenti hodnoty v průměru 2,47 bodů – často až někdy. Tato zjištění graficky znázorňuje následující graf.

Tab. č. 8 Co dělají respondenti pro to, aby si udrželi přátele v seznamu?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Ø
Komentují statusy, fotografie či videa	3	3,4	3,01	3,22	3,16
Pozitivně reagují na jejich statusy, fotografie či videa	2,67	3,2	2,52	2,72	2,78
Udržují komunikaci prostřednictvím chatu	1,67	2,6	2,18	2,18	2,16
Je mi jedno, zda zůstanou mými přáteli	2,67	2,4	2,26	2,54	2,47

Graf č. 14 Co dělají respondenti pro to, aby si udrželi přátele v seznamu?

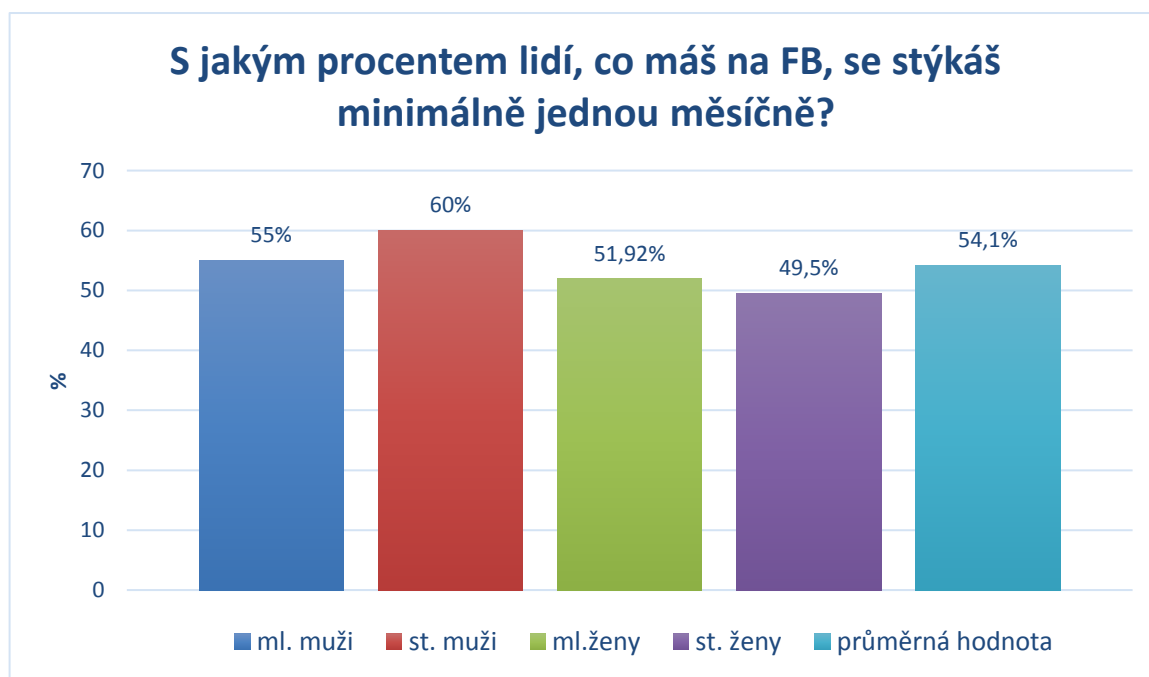
Otázka č. 10 S jakým procentem lidí, co máš na FB, se stýkáš minimálně jednou měsíčně?

Při vyhodnocení každé kategorie zvlášť jsem zjistila, že výsledky jsou poměrně vyrovnané. S největším počtem lidí se minimálně jednou za měsíc schází starší muži (60 %) a nejméně starší ženy (49,5 %). Při zprůměrování všech čtyř kategorií jsem získala hodnotu 54,1 %. Z toho vyplývá, že minimálně jednou za měsíc se respondenti schází pouze s polovinou všech lidí, které mají v seznamu přátel. Zadanou otázku neodpověděl 1 starší muž a 2 starší ženy.

Tab. č. 9 Procentuální zastoupení měsíčního kontaktu s lidmi ze seznamu přátel na FB

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Průměrná odpověď všech
%	55	60	51,92	49,5	54,1

Graf č. 15 S jakým procentem lidí, co máš na FB, se stýkáš minimálně jednou měsíčně?

Otázka č. 11 Stýkáš se i s lidmi, které nemáš na Facebooku?

S lidmi, kteří nejsou v seznamu přátel na Facebooku, se stýká 95 % respondentů. Tuto skutečnost dobře ilustruje následující grafické znázornění. Pouze v 5 % odpověděli respondenti, že se s lidmi, které nemají v seznamu přátel, nestýkají. Negativní odpověď zadaly pouze ženy.

Tab. č. 10 Stýkáš se i s lidmi, které nemáš na Facebooku?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ
ANO	3	5	61	21	90
NE	0	0	4	1	5

Graf č. 16 Stýkáš se i s lidmi, které nemáš na Facebooku?

Otázka č. 12 Myslíš si, že sociální sítě nějakým způsobem ovlivnily tvé vztahy s přáteli?

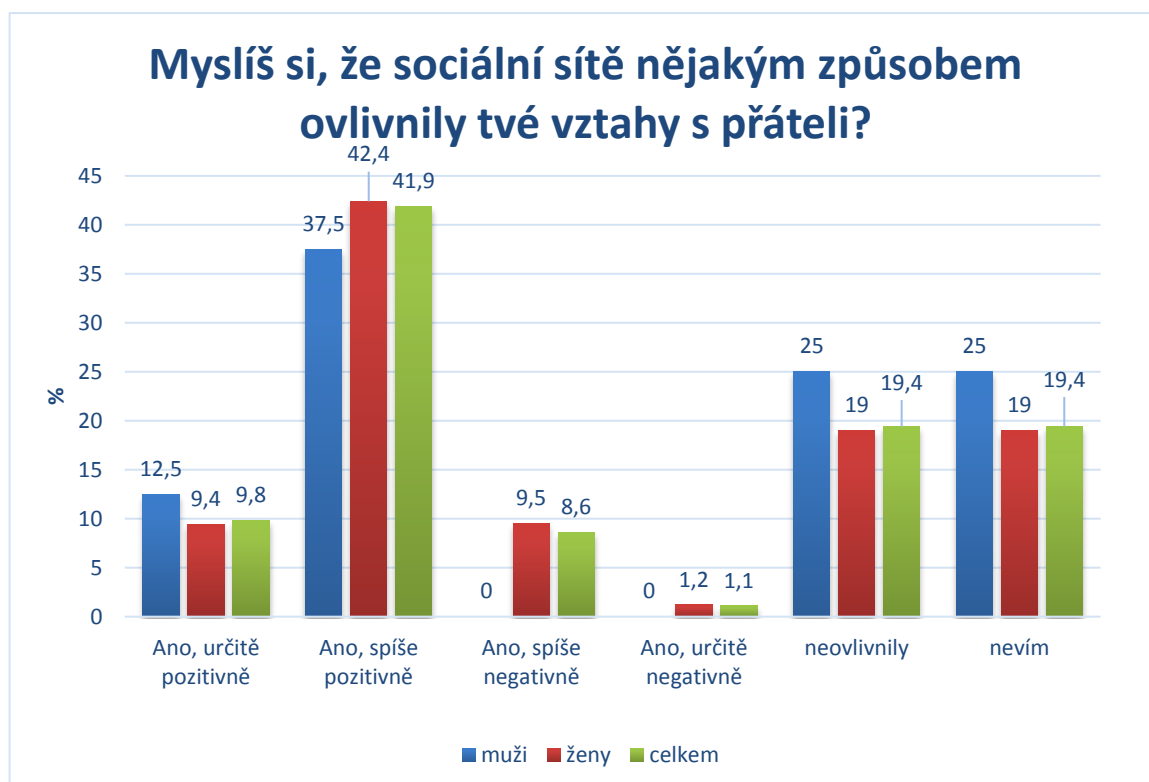
Rozborem vlivu sociálních sítí na respondenty se zabývám v otázce č. 12 a č. 13. V první části měli respondenti zhodnotit, zda jejich vztahy nějakým způsobem užívání sociální sítě ovlivnilo. Ve druhé části se snažili podrobněji tento vliv charakterizovat. Výrazně pozitivní vliv uvádí 9 respondentů, což činí 9,68 % z celkového vzorku respondentů. Spíše pozitivní vliv označilo nejvíce osob 39 (41,94 %). Spíše negativní vliv mělo užívání sociální sítě

u 8 respondentů (8,6 %) a výrazně negativní vliv připouští pouze 1 respondentka (1,08 %). Odpověď „neovlivnily“ nebo „nevím“ označilo shodně 18 respondentů (19,35 %). Bohužel 2 ženy označily více odpovědí, proto nemohly být zařazeny do vyhodnocování otázky.

Tab. č. 11 Myslíš si, že sociální sítě nějakým způsobem ovlivnily tvé vztahy s přáteli?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ	%
Ano, určitě pozitivně	0	1	6	2	9	9,68
Ano, spíše pozitivně	1	2	29	7	39	41,94
Ano, spíše negativně	0	0	6	2	8	8,6
Ano, určitě negativně	0	0	0	1	1	1,08
neovlivnily	1	1	11	5	18	19,35
nevím	1	1	12	4	18	19,35
Σ	3	5	64	21	93	100

Graf č. 17 Myslíš si, že sociální sítě nějakým způsobem ovlivnily tvé vztahy s přáteli?

Otázka č. 13 Jakým způsobem tě ovlivňují sociální sítě?

Na otevřenou otázku vlivu sociálních sítí neodpovědělo celkem 38 respondentů. Významný vliv vidí respondenti v neomezené komunikaci (24 respondentů) a v možnosti komunikovat s lidmi na delší vzdálenost (17 respondentů). Sociální sítě poskytují informace o druhých lidech a o různých akcích si myslí 16 respondentů. Negativní vliv vidí respondenti například v tom, že zde tráví více času než by chtěli (14 osob). Sociální sítě mohou jistým způsobem nahrazovat nebo doplňovat verbální komunikační schopnosti jedinců (6 respondentů). Trendy, filmy a hudbu sledují na internetu 3 respondenti. Celkem 2 respondenti poukázali na vliv sociálních sítí na chování druhých.

Tab. č. 12 Jakým způsobem respondenty ovlivňují sociální sítě?

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ
Neodpověděl/a	2	4	23	9	38
Neomezená komunikace			19	5	24
Komunikace s lidmi, co bydlí daleko			11	6	17
Informace o druhých lidech, o akcích	1	1	11	3	16
Trávím tam více času než bych chtěl/a			12	2	14
Omezená schopnost verbální komunikace osobně			4	2	6
Trendy, Filmy, Hudba			2	1	3
Chování druhých			1	1	2
Trávím minimální čas			2		2
Chat s přáteli		1		1	2
Σ	3	6	85	30	124

Otázka č. 14 Na základě čeho bys odmítl/a žádost o přátelství

Zásadní důvod pro odmítnutí žádosti o přátelství je pro 78 respondentů žádost od neznámé osoby. Mezi další důvody patří oslovení od nesympatické osoby (15 respondentů), falešný účet (14 respondentů), cizinec (9 respondentů). Pokud nemají respondenti společné přátele s žadatelem, je to pro respondenty důvodem k odmítnutí žádosti (10 osob). Celkem 9 respondentů odmítá žádost v případě nezájmu o přátelství. Mezi další důvody patří podezřelé jméno osoby (8 respondentů), žádné fotky (3 osoby), nový profil (2 osoby),

negativní názory od ostatních přátel (1 osoba). Vliv má také konflikt s danou osobou (3 osoby).

Tab. č. 13 Na základě čeho respondenti odmítají žádost o přátelství

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Σ
Neznámá osoba	2	4	53	19	78
Nesympatická osoba			12	3	15
Falešný účet	1		12	1	14
Nemáme společné přátele			8	2	10
Cizinec			7	2	9
Nezájem o přátelství			9		9
Podezřelé jméno			4	4	8
Neodpověděl	1	1	1		3
Žádné fotky			3		3
Konflikt s danou osobou		2		1	3
Nový profil	1			1	2
Nevím			1	1	2
Posílání žádosti pořád dokola			2		2
Podle počtu přátel			2		2
Negativní názory od přátel na danou osobu				1	1
Σ	5	7	114	35	161

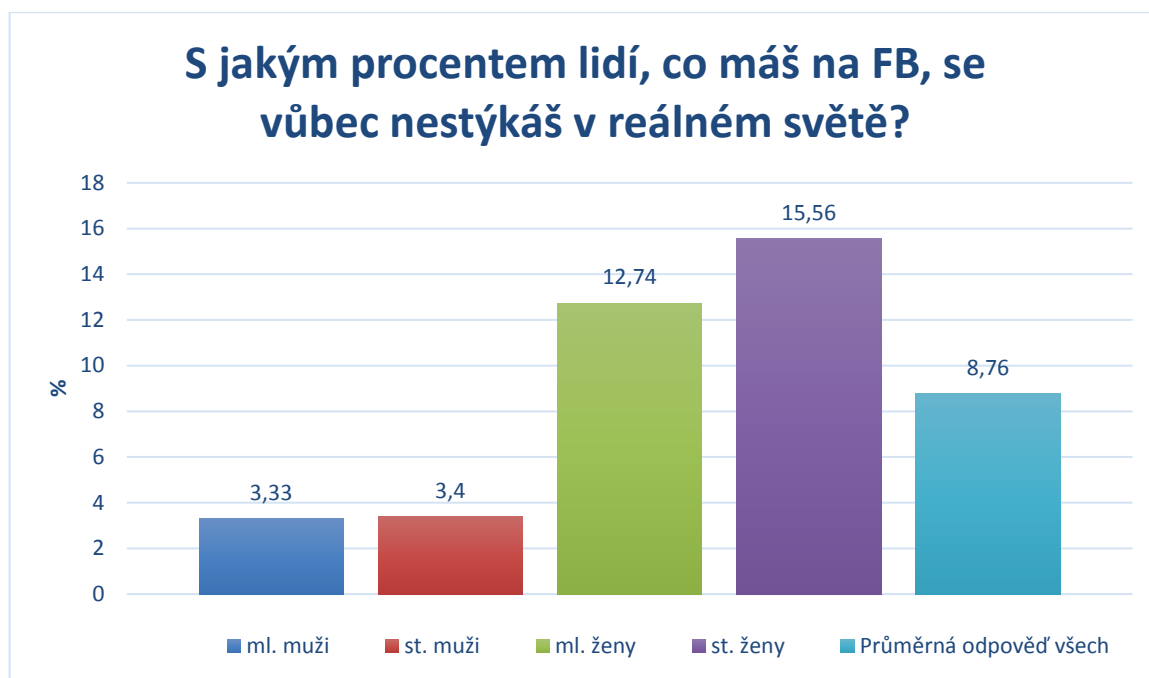
Otázka č. 15 Kolik procent přátel na Facebooku vůbec nevidáš v reálném světě?

S nejvíce lidmi ze seznamu přátel se v reálném světě nestýkají starší ženy, a to s 15,56 %. O něco méně procent jsem vyhodnotila u mladších žen – 12,74 %. S nejvíce přáteli ze seznamu na Facebooku se stýkají muži. Hodnota mladších i starších mužů byla přibližně stejná – odchylka činila pouze 0,07 %. Průměrná hodnota u mužů činí pouze 3,37 % osob, se kterými se reálně nestýkají. Celkovou průměrnou hodnotu proto svým počtem snižují na 8,76 %. Na tuto otázku neodpovědělo 12 mladších žen a 6 starších žen. Odpověď buďto nevěděly, nebo nechtěly odpovědět.

Tab. č. 14 Procentuální zastoupení negativního hodnocení s lidmi ze seznamu přátel na FB

	ml. muži	st. muži	ml. ženy	st. ženy	Průměrná odpověď všech
Průměrná % hodnota skupiny	3,33	3,4	12,74	15,56	8,76

Graf č. 18 S jakým procentem lidí, co máš na FB, se vůbec nestýkáš v reálném světě?

6. 7 Vyhodnocení a shrnutí výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo zaměřené na prozkoumání oblasti přátelství prostřednictvím sociální sítě Facebook u adolescentů. Jelikož při založení účtu na zmíněné sociální síti, by měl uživatel dosáhnout alespoň 13 let, rozhodla jsem se zkoumat jedince adolescentního věku (15 – 20 let). Předpokládala jsem, že se jedinci od 15 do 20 let, na této síti zcela orientují a stanou se vhodným vzorkem pro výzkum zkoumající oblast Facebooku.

Hlavním cílem mého výzkumu bylo prozkoumat navazování a udržování přátelství na Facebooku u adolescentů. Mezi další cíle jsem si také kladla zjistit, koho mají adolescenti v seznamu přátel, na základě čeho si adolescenti své přátele volí (např. jen rodinu, kamarády apod.), zda se adolescenti se svými přáteli stýkají i mimo internet, jak se lidé v seznamu přátel dotazovaných adolescentů ocitli, co adolescenti se svými přáteli sdílí a zda mají adolescenti přátele i mimo Facebook.

Z celkového počtu respondentů jsem zjistila, že 94% z nich má založený profil na Facebooku. Pouze 6% žen tuto sociální síť nevyužívá.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, koho mají adolescenti v seznamu přátel a na základě čeho si adolescenti své přátele volí.

Z výzkumu bylo zjištěno, že nejvíce bývají v seznamu přátel umístění kamarádi, a to v celkovém průměru 66,21 %. S velmi zřetelným propadem na 15,76 % bývají přidávání do přátel i spolužáci, kteří nejsou kamarádi s respondenty. Rodinní příslušníci bývají do seznamu přátel zařazovány v celkové výši 10,86 %. Skupina „ostatní“ bývá využita nejméně a to přibližně v 7 % z celkového průměru. Respondenti si nejčastěji volí do seznamu přátel osoby, které znají osobně, a to celkem v 94 případech (což činí 98,94 % respondentů). V pořadí druhá nejčtenější odpověď byla, že přidávaná osoba je kamarád / kamarádka – celkem 84 odpovědí (88,42 % všech respondentů). Na třetím místě byli přidávání také členové rodiny – celkem 77x (81 %). Osoby, které zná respondent pouze od vidění, jsou přidávané do seznamu přátel celkem v 58,95 % dotazovaných. Pouze 9 mladších žen se vystavuje nejvyššímu riziku a to přidáním osob, které nezná, ale chtěly by je poznat.

Druhým dílčím cílem bylo analyzovat, zda se adolescenti se svými přáteli stýkají i mimo internet.

Při zprůměrování všech čtyř kategorií jsem získala hodnotu 54,1 %. Z toho vyplývá, že minimálně jednou za měsíc se respondenti schází pouze s polovinou všech lidí, které mají v seznamu přátel. Průměrná hodnota, která zjišťovala, kolik procent přátel na Facebooku respondenti vůbec nevidají v reálném světě, byla 8,76 %.

Třetím dílčím cílem bylo zjistit, jak se lidé v seznamu přátel dotazovaných adolescentů ocitli.

Z výzkumu je patrné, že nejčastějším způsobem přijímání osob do seznamu přátel je „Přijetí žádosti od dané osoby“ a to v 55,32 %. Respondenti si sami vyhledávají a podávají žádost o přátelství celkem v 14,89 %. Obě tyto možnosti slučuje 27,66 % respondentů. Jinou z možností využili pouze 2 respondenti.

Dalším dílčím cílem bylo analyzovat, co adolescenti se svými přáteli sdílí.

Celkem 93 respondentů odpovědělo pozitivně, tedy ví, co sdílí se svými přáteli na Facebooku, pouze 2 respondenti odpověděli negativně.

Pouze s **někým** sdílí celkem 54,8 % respondentů fotografie a videa. Ve výzkumném vzorku mužů i žen se jednalo o nejčtenější odpověď. Dále celkem 50,5 % respondentů si vybírá,

s kým bude sdílet kontaktní informace; 43 % sdílí aktuální místo pobytu; 30,1 % sdílí datum narození; 39,8 % sdílí své statusy s některými přáteli. Méně často jsou sdíleny adresa trvalého pobytu (29 %) a seznam přátel (33,3 %). Jako „jinou“ možnost označily 4 ženy.

U informací sdílených **se všemi** přáteli, největší četnost získala odpověď sdílení data narození – celkem 57 % respondentů. Seznam přátel je sdílen u 54,8 % respondentů. Sdílení fotografií a videí u 38 osob (40,9 %) je následováno těsným skóre sdílením statusů u 35 respondentů (37,6 %). Méně sdílené je místo pobytu (18,3 %), adresa bydliště (6,5 %) a kontaktní informace (3,2 %). Jako „jinou“ odpověď označily 4 ženy. Vyskytla se 1x odpověď „pozvánky“ a 3x „škola“.

Poslední kategorie odpovědí se zabývala sdílením informací „**s nikým**“. Největší soukromí si respondenti zachovávají ve sdílení adresy trvalého bydliště (celkem 65,6 %), kontaktních údajů (celkem 46,2 %) a místu aktuálního pobytu (37,6 %).

Posledním dílčím cílem bylo zjistit, zda mají adolescenti přátele i mimo Facebook.

Respondenti se v 95 % stýkají s lidmi, kteří netvoří jejich seznam přátel na Facebooku. Pouze v 5 % odpověděli respondenti, že se s lidmi, které nemají v seznamu přátel, nestýkají. Negativní odpověď zadaly pouze ženy.

Z výzkumného šetření jsem zjistila, že nejčastějším způsobem udržení si přátelství s druhou osobou je udržování komunikace prostřednictvím chatu. Naopak nejméně k udržení přátel ve svém seznamu využívají komentování jejich statusů, fotografií a videí. Zásadní důvod pro odmítnutí žádosti o přátelství je pro 78 respondentů žádost od neznámé osoby. Mezi další důvody patří např. oslovení od nesympatické osoby, falešný účet nebo cizinec.

V oblasti rizik, si někteří respondenti dobře uvědomují hrozby spojené s užíváním sociálních sítí. Nejčtenější odpověď byla směřována na riziko falešného profilu, díky kterému se může cizí člověk dostat k osobním informacím. Je důležité také myslet na to, zda danou osobu respondenti znají. Menší počet respondentů si uvědomuje také to, že přidaná osoba uvidí všechno, co je sdílené či zveřejňované. Někteří respondenti vnímají i riziko spojené s šikanou či spamy.

Z výzkumu vyplývá, že sociální sítě respondenty a jejich vztahy s ostatními, ovlivňují spíše pozitivně. Významný vliv vidí respondenti v neomezené komunikaci a v možnosti komunikovat s lidmi na delší vzdálenost. Sociální sítě poskytují informace o druhých lidech

a o různých akcích. Dle respondentů sociální sítě mohou jistým způsobem nahrazovat nebo doplňovat verbální komunikační schopnosti jedinců. Ovšem negativní vliv vidí respondenti například v tom, že zde tráví více času než by chtěli.

V porovnání s výsledky zmiňovaného výzkumu z roku 2015 a výzkumu realizovaného v roce 2018 jsme zjistili, že mnoho jedinců si přidává do přátelství osoby, které nezná nebo se s nimi v reálném životě neseťkává. V roce 2015 odpovědělo konkrétně 36,6% oslovených dětí, že nezná osobně všechny své facebookové přátele. Výzkum v roce 2018 zjistil, že osoby, které respondent osobně nezná, jsou do seznamu přátel přidávány celkem v 58,95 %. I když se jednalo o výzkumy, které měly rozdílný počet respondentů, přesto z výsledků vyplývá, že se respondenti stále vystavují nadměrnému riziku, které je spojeno s přidáváním cizích lidí do seznamu přátel.

ZÁVĚR

Při pohledu na mladé lidi dnešní moderní doby můžeme vidět, jak mnoho z nich drží chytré telefony ve svých rukách, brouzdají po internetu a velmi často navštěvují sociální sítě. Mobilní telefon se stal pro spoustu dospívajících nejlepším „kamarádem“, bez kterého jen stěží dokáží fungovat. Připomenutý fakt, že mladí jsou typičtí navštěvováním sociálních sítí, mě vedl k tomu, abych blíže prozkoumala problematiku dospívajících jedinců, sociálních sítí, navazování a udržování přátelství skrze virtuální svět.

V praktické části byla zkoumána nejznámější sociální síť, Facebook. Snažila jsem se prozkoumat problematiku přátelství, ale také oblast rizik, která jsou s používáním sociální sítě Facebook bezpochybně spjata.

Z výsledků vyplývá, že téměř všichni jedinci středoškolského věku mají založený účet na této sociální síti. Jen nepatrné množství osob odmítá založení profilu. Nejčastější osobou, která se u dotazovaných adolescentů vyskytuje v seznamu přátel, je osoba, kterou jedinec osobně zná. Dále se v seznamu často vyskytují kamarádi a rodinní příslušníci. Zajímavý výsledek byl v případě odpovědi, že zná přidávaného přítele pouze od vidění, tedy ne z osobního kontaktu. Tyto osoby jsou přidávané do seznamu přátel celkem v 58,95% dotazovaných respondentů. Nejvyššímu riziku se vystavují mladší ženy (9), které si přidávají osoby, které neznají. Nejčastějším způsobem přijímání osob do seznamu přátel dle mých respondentů je „Přijetí žádosti od dané osoby“. Zásadní důvod pro odmítnutí žádosti o přátelství je pro 78 respondentů žádost od neznámé osoby. Mezi další důvody patří oslovení od nesympatické osoby, falešný účet nebo cizí osoba.

Téměř všichni respondenti jsou si vědomi, co všechno sdílí se svými přáteli na svém profilu. Pouze s někým sdílí celkem 51 respondentů fotografie a videa. Ve výzkumném vzorku mužů i žen se jednalo o nejčtenější odpověď. U informací, které jsou sdíleny se všemi přáteli, získala nejvyšší četnost odpověď sdílení data narození. Největší soukromí si respondenti zachovávají ve sdílení adresy trvalého bydliště, kontaktních údajů a místa aktuálního pobytu. Takové informace nesdílí s nikým.

Aby si jedinci udrželi přátele ve svém seznamu, nejčastěji s nimi komunikují prostřednictvím chatu. Při zkoumání, s kolika procenty lidí se stýkají alespoň jednou měsíčně, jsem zjistila, že se respondenti schází pouze s polovinou všech lidí, které mají v seznamu přátel. S lidmi, kteří nejsou v seznamu přátel na Facebooku, se stýká 95% respondentů. Průměrná hodnota, která zjišťovala, kolik procent přátel na Facebooku respondenti vůbec nevidají v reálném světě, činí 8,76%.

Facebook ovlivňuje dospívající v mnoha oblastech, a to nejen pozitivně, ale i negativně. Nejen že mohou s přáteli neomezeně chatovat, komunikovat na delší vzdálenost, ale skrze Facebook mohou sledovat různé novinky např. ze světa filmů či hudby. Ovšem Facebook není dokonalý, je to tzv. „žrout“ času. Uživatelé jsou jim mnohdy zcela pohlceni, nedokáží se od něj odpoutat a tráví na sociální síti více času, než původně plánovali. Někteří respondenti si dobře uvědomují hrozby spojené s užíváním sociálních sítí. Nejčtenější odpověď byla směřována na riziko falešného profilu, díky kterému se může cizí člověk dostat k osobním informacím.

Jak již bylo dříve zmíněno, výzkumná část byla směřována pouze k jedincům adolescentního věku. Sociální sítě jsou aktuálním a velice rozšířeným tématem, který je zkoumán mnoha lidmi, jak odborníky, tak i laiky. Zkoumání oblasti přátelství je zajímavým tématem, které lze aplikovat na kterékoli vývojové období.

SEZNAM ZKRATEK

apod. – a podobně

CSFD – Česko-Slovensko filmová databáze

č. – číslo

ČR – Česká republika

ev. – eventuálně

FB. – Facebook

IMDb – Internet Movie Database

ml. – mladší

např. – například

SMS – short message service, služba krátkých textových zpráv

SŠ – střední škola

st. – starší

tab. – tabulka

tzv. – takzvaně

UP – Univerzita Palackého

USA – United States of America, Spojené státy americké

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.

HEWSTONE, Miles a Wolfgang STROEBE, ed. *Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-092-5.

JEDLIČKA, Richard. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada, 2015, 544 s. ISBN 978-80-247-5447-5.

KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. *Příručka rizikové komunikace*. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.

KERN, Hans et al. *Přehled psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073671212.

KREJČÍ, Veronika. *Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče*. Olomouc: UP, 2015. (Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/component/content/article/7-o-projektu/925-materialy>)

KREJČOVÁ, Lenka. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada, 2011, 226 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3474-3.

KREJČOVÁ, Lenka. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada, 2011, 226 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3474-3.

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak, 2010, 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0.

LANGMEIER, Josef - KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Grada, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

MAREŠ, Jiří, Jan PRŮCHA a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník. 4.*, aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 8071787728.

POSPÍŠILOVÁ, Marie. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016, 136 s. ISBN 978-80-246-3306-0.

ROZSYPALOVÁ, Marie, Věra ČECHOVÁ a Alena MELLANOVÁ. *Psychologie a pedagogika 1*. 1. Praha 4: Informatorium, 2003. ISBN 80-7333-014-8.

ŘEZNÍČEK, Josef a PROCHÁZKA, Tomáš. *Obsahový marketing: Nakrmte Internet svým obsahem*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2014. ISBN 978-80-251-4152-6.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Vyd. 2. přeprac., v Portálu 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071788295.

SLAMĚNÍK, Ivan. *Emoce a interpersonální vztahy*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2011. Psyché. ISBN 978-80-247-3311-1.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŠKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vydání první. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. Praha: Portál, 2004, 870 s. ISBN 8071788023.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

WILLERTON, Julia. *Psychologie mezilidských vztahů*. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3924-3.

Internetové zdroje:

KOPECKÝ, K. *České děti a Facebook*. 2015. [online]. [cit. 16. 2. 2018]. URL: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/1103-czech-children-facebook-research-report-2015>>.

KOPECKÝ, K. *České děti a Facebook*, 2015. [online]. [cit. 22. 2. 2018]. URL: <<http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>>.

KOPECKÝ, K. *Klonování profilů jako klasická invazivní technika*. 2017. [online]. [cit. 19. 2. 2018]. URL: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sociotechnika/1253-klonovani-profilu>>.

KOPECKÝ, K. *Sociální sítě jako prostředí pro nebezpečnou virtuální komunikaci*. 2009. [online]. [cit. 19. 2. 2018]. URL: <<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222>>.

Sociální sítě: přehled sociálních sítí. [online]. [cit. 20. 2. 2018]. URL: <<http://facebook-profilu.czech-this.com/socialni-site/>>.

SULER, J. *Psychologie kyberprostoru*. 2004. [online]. [cit. 15. 2. 2018]. URL: <<http://users.rider.edu/~suler/psycyber/disinhibit.html>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 1 – Dotazník

Vážení studenti,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, jehož úkolem je zjistit, jak to mají mladí lidé, jako Vy, s přátelstvím na Facebooku. Dotazník je anonymní, proto jej nepodepisujte.

Děkuji za Váš čas, který věnujete vyplnění mého dotazníku. Přeji hezký den.

Zuzana Daňková

1. Věk .....

2. Pohlaví muž – žena (odpovídající zakroužkuj)

3. Máš vytvořený profil na Facebooku?

- a) Ano
- b) Ne

(Pokud jsi odpověděl/a na otázku „Ne“, v dalším vyplňování nepokračuj.)

4. Na Facebooku si do seznamu přátel přidáváš osoby které: (lze označit více možností)

- a) znáš osobně
- b) znáš pouze od vidění
- c) jsou členem tvé rodiny
- d) jsou tvými spolužáky
- e) jsou tvými kamarády
- f) neznáš, ale tví přátelé ano
- g) neznáš, ale chtěl/a bys poznat
- h) jiné .....

5. Na co si myslíš, že je důležité myslet, když si přidáváš lidi do seznamu přátel?

.....

.....

6. Rozděľ 100% medzi uvedené možnosti podľa toho, kto tvoří tvój zoznam priateľov.

- a) kamaráti
- b) spolužáci (nejsou tvými kamarádmi)
- c) rodinní príslušníci
- d) ostatní

7. Osoby označené na Facebooku ako „priateľ“ sa v zozname ocitli **zejména** týmto spôsobom:

- a) osoby jsi vyhledal/a a požádal/a o přátelství
- b) přijal (a) jsi žádost od osoby
- c) jiné .....

8. Vím, co sdílím se svými přáteli:

- a) Ano
- b) Ne

(Pokud jsi odpověděl/a „Ano“, pokračuj na následující tabulku, pokud jsi odpověděl/a „Ne“, pokračuj otázkou č. 9)

Se svými přáteli na Facebooku sdílíš: (lze označit více možností pomocí symbolu **X**)

	S NĚKÝM	SE VŠEMI	S NIKÝM
kontaktní informace (telefon, email)			
adresu bydliště			
aktuální místo pobytu			
fotografie, videa			
statusy			
seznam svých přátel			
datum narození			
jiné ..... (doplňte)			

9. Abych si osoby v seznamu přátel udržel/a:

(Ohodnot' výroky na škále od 1 – 4, kdy 1 – velmi často, 2 – často, 3 – někdy, 4 – nikdy).

a) komentuji jejich statusy, fotografie či videa	1 – 2 – 3 – 4
b) pozitivně reaguji na jejich statusy, fotografie či videa	1 – 2 – 3 – 4
c) udržuji komunikaci prostřednictvím chatu	1 – 2 – 3 – 4
d) je mi jedno, zda zůstanou mými přáteli	1 – 2 – 3 – 4

10. S jakým procentem lidí, co máš na Facebooku, se stýkáš minimálně jednou měsíčně?

.....

11. Stýkáš se i s nějakými lidmi, které nemáš na Facebooku?

- a) ano
- b) ne

12. Myslíš si, že internetové soc. sítě nějakým způsobem ovlivnily Tvé vztahy s přáteli?

- a) ano, určitě pozitivně
- b) ano, spíše pozitivně
- c) ano, spíše negativně
- d) ano, určitě negativně
- e) neovlivnily
- f) nevím

13. Jakým způsobem tě ovlivňují sociální sítě? (napiš, pokud jsi odpověděl/a ANO v předešlé otázce)

.....
.....

14. Na základě čeho bys odmítl/a žádost o přátelství?

.....
.....

15. Kolik procent přátel na Facebooku vůbec nevidáš v reálném světě?

.....

Děkuji Vám za vyplnění mého dotazníku, za Vaše pravdivé odpovědi a za Váš čas, který jste tomuto dotazníku věnoval/a.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Zuzana Daňková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Virtuální a reálné přátelství v době sociálních sítí
Název v angličtině:	Virtual and real friendship at the time of social networks
Anotace práce:	<p>Svoji práci jsem zaměřila na problematiku virtuálního a reálného přátelství v době sociálních sítí. Cílem práce je prozkoumat navazování a udržování přátelství na Facebooku u adolescentů.</p> <p>V teoretické části je popsáno vývojové období dospívání, jeho obecná charakteristika a vývojové změny, které v období probíhají. V následující kapitole je vysvětlen proces socializace, vytváření vztahů u jedinců v období dospívání a problematika o přátelství. Dále se tato část věnuje sociálním sítím, konkrétně jejich rozvojem, charakteristikou a základním rozdělením. V poslední kapitole jsou uvedeny problémy spojené se sociálními sítěmi.</p> <p>V praktické části zkoumám metodou dotazníkového šetření navazování a udržování přátelství adolescentů skrze sociální síť Facebook.</p>
Klíčová slova:	dospívání, vztahy, socializace, přátelství, sociální síť, Facebook
Anotace v angličtině:	<p>My work is focused on the issues in the virtual and real friendship in social networks. The aim is to investigate establishing and maintaining the friendship of the adolescents on Facebook. The theoretical part describes the adolescence, its general development and changes which occur in the period. The process is explained in the next chapter of the socialization, developing relationships in individuals and in adolescence. Furthermore,</p>

	<p>this part is focused on social networks, namely, their development, nature and the division. In the last chapter are mentioned the problems associated with social networks. In exploring the practical part of the questionnaires by establishing and maintaining friendship of the adolescents through the social network Facebook</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>adolescence, relationships, socialization, friendship, social networks, Facebook</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>1 příloha – dotazník</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>66 s.</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Český</p>